

SLOVENSK

TRZČANIN

DR. ŠALAMUN BRANKO
VIA VERZI 8
KOPER

LETO I., ŠTEV. 19

Koper, petek 9. maja 1952

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

ZGODOVINA SE PONAVLJA

Medtem ko praznuje vsa Evropa praznik zmage nad poraženim fašizmom in nacizmom, dan, ko so združeni narodi položili na tla oba napadalca, Italijo in Nemčijo, se v Trstu dogajajo stvari, ki bi morale resno zaskrbeti miroljubne narode. Na velikem trgu »Unità« v Trstu je v sredo govoril zbranim »volivcem« organizator fašističnega gibanja v Italiji »movimento sociale italiano«. V Trst se je natepla množica pristašev tega fašističnega gibanja iz vse Italije, ki se je pridružila že organiziranim v Trstu in se skupno vlačijo s trga na trg ter poslušajo zdaj tega, zdaj onega, več ali manj zaslužnega hierarha. Program MSI je popolnoma jasen: Trst, Reka, Pulj, Istra, »in Dalmazia si parla anche la nostra lingua« — torej tudi Dalmacija. Jugoslavija je »un paese barbaro e balcanico.« »Noi siamo 47 milioni — Jugoslavi ne ha soltanto 16 milioni.« »Mi smo vedno govorili in povemo tudi danes, da smo proti Angležem.« »Tireremo diritto« in podobna, za fašistična gibanja tipična gesla so njihov program.

Ko je zaradi fašističnih in iredentističnih manifestacij v Trstu 20. marca val ogorčenja zajel vse narode Jugoslavije, ko so na trgih naših obalnih mest in po vseh vaseh desetstisoči ogorčeno protestirali proti tistim, ki dopuščajo razvoj fašizma, smo hkrati nakazali razvojno pot teh prvih fašističnih manifestacij. Mi smo pravočasno obvestili in opozorili javno mnenje, da pomeni vsaka koncesija Italiji v Trstu podpora fašizmu in veliko nevarnost za mir. Da so bile fašistične manifestacije v Trstu uvod in da je prvi kamen vrgel vodja iredentizma škof Santin, ki to akcijo z vsemi sredstvi podpira. Hkrati smo opozorili vse zaslepljene, v Stalina zaverovane kominformiste, da njihovo vodstvo paktira z novim fašističnim gibanjem, kar se je odkrito pokazalo, ko je kominformistično vodstvo s pozivom na stavko hotelo zaplesti tudi tržaški proletariat v fašistično in iredentistično akcijo.

Toda kaže, da tej realnosti nočejo pogledati v obraz in da na zapadu skušajo najti opravičila za to, da se Italiji omogoči ponovno seči po Trstu, ki leži na jugoslovanskem etničnem ozemlju in do katerega Italija nima nobene pravice. Vsi glasovi, vse vesti londonske konference govorijo, da se razpravlja o večjih ali manjših koncesijah, toda vedno o koncesijah, ki naj jih Italija dobi v Trstu. To pomeni sankcionirati tudi formalno obstoječe stanje v Trstu, pa mogoče še kaj zraven. In prav te koncesije pomenijo nagrado za onega, ki je napadel, začel in izgubil vojno ter veliko krivico za Jugoslavijo in za tržaške demokratične množice. Mi zahtevamo, da se Italiji odvzamejo že obstoječe pozicije in koncesije, da se vprašanje Trsta reši sporazumno med obema zainteresiranimi državama, kajti le-to bodo čvrste osnove za mirno sožitje med obema narodoma in steber v miru v tem delu Evrope. Vsaka koncesija Italiji, vsako enostransko reševanje vprašanja Trsta mora imeti samo zle posledice. In dokazi so tu. Kot 1920. leta, tako tudi danes je Trst center, zbirališče fašistov; tako prej kot zdaj so odgovorni krogi v Italiji uspeli, da na umetno ustvarjenem »vprašanju Trsta« oživljajo šovinistične in iredentistične strasti; te so že enkrat pognale italijanski narod v vojno, ki se je končala s strahotnim porazom. Narodi Jugoslavije se italijanskih fašistov ne bojijo, toda bati se jih mora italijanski narod, ki bi drago plačal, če bo dopustil, da mu zavlada.

Pristni Tržačani so stari sovražniki fašizma. Obeležje fašističnim manifestacijam dajejo tujci, ki so se privlekli iz Italije in naselili v Trstu. Zato smo prepričani, da bodo Tržačani volili tisto antifašistično Ljudsko fronto, v kateri ima Osvobodilna

fronta glavno besedo zato, ker se je uprla fašizmu in okupatorju, ko je bil na višku svoje slave in zmage, ga porazila in izgnala iz Trsta. In če se bo vrnil na tujih bajonetih, bo Ljudska fronta spet tista, ki bo s tujcem pometla tudi nove in stare fašiste in iredentiste.

K. Putrih:
BEGUNCI (eden izmed štirih vogalnih podstavkov spomenika žrtvam fašističnega nasilja pri Sv. Urhu pri Ljubljani).

J. B.

VELICASTNA PROSLAVA
1. MAJA V TRSTU

Prvomajске proslave na stadionu »Prvi maj« v Trstu se je udeležilo nad 10.000 Tržačanov, ki so ostali zvesti tradicijam tega velikega delavskega praznika. Ze pred napovedano uro so prihajale na stadion od vsepovsod množice delavcev in kmetov, ki so napolnile vse secede na tribuni do zadnjega kotička, nešteti pa so zasedli mesta tudi ob straneh. Od leta 1949 ni bila na stadionu »Prvi maj« tako ogromna množica. Letošnji 1. maj je potrdil, da se vedno več delavcev vrača na njihovo resnično borbeno mesto, v napredne vrste, ki se bore za socialne in nacionalne pravice delovnega ljudstva. Vračajo se v te vrste, ker se zavedajo, da Vidali izdaja delavske interese in da je tržaški kominformizem tisti, ki mu je borba za delavske pravice in za zboljšanje gmotnega položaja tržaških delavcev deveta briga.

Po množičnem telovadnem nastopu sta govorila prvomajskim manifestantom tov. Branko Babič in tov. B. Petronio. Branko Babič je v svojem govoru najprej poudaril, da bi se z vrnitvijo italijanskih oblasti v Trst vrnile hkrati tudi imperialistične in fašistične metode Mussolinijeve vladavine. Kot krono te situacije in neposredne nevarnosti povratka Italije pa predstavlja londonska tripartitna konferenca, kjer se konkretno mešetari, kako zadovoljiti italijanske imperialistične zahteve. Da je prišlo do londonske konference ima prav gotovo velike zasluge politika kominformističnega vodstva, ki je ravno z dogodki okoli 20. marca odkrito podprla italijanske iredentistične zahteve in s tem v svetu ustvarila videz, da vse tržaško prebivalstvo hoče priključitev k Italiji. Tržaška delegacija je v Londonu obvestila svetovno javno mnenje o resničnem stanju in razpoloženju tržaškega prebivalstva.

Tov. Babič je zatem dejal, da uporablja Vidali v borbi proti tržaški delegaciji tri linije, cilj pa je eden in isti: rušiti in slabiti vse tiste sile, ki se resnično borijo proti kakršnikoli priključitvi Trsta k Italiji.

Zatem je tov. Bortolo Petronio govoril o pomenu 1. maja v sedanjem trenutku, ko se tržaško prebivalstvo bori proti temu, da bi prišel Trst pod italijansko upravo in je izrazil prepričanje, da so demokratske sile v Trstu dovolj močne, da lahko odbijajo napade iredentizma in imperializma.

SKRASA

SEZANA. — Na predvečer obletnice ustanovitve OF je ob vzožju Tabora zaplamljet velik kres, hkrati pa so zakurili mogočne kresove po vsem kraškem čepčevju. Sezansko prebivalstvo je do zadnjega kotička napolnilo kino dvorano in poslušalo referat tajnika občinskega ljudskega odbora Franca Pipana. Po referatu so razdelili odlikovanja zaslužnim aktivistom in aktivistkam Osvobodilne fronte. Z velikim zanimanjem so nato sledili pestremu kulturnoprosvednemu programu, ki so ga izvajali pevski zbor »Srečko Kosovel« in pionirji, ter telovadnim nastopom fizikalnega društva »Partizan«.

HERPELJE-KOZINA. — Pretekli petek je končala z delom Ljudska univerza Herpelje-Kozina. Od novembra lani so bila predavanja redno vsak teden. Obravnavali so snov iz gospodarstva, zgodovine, naravoznanstva, zdravstva in književnosti. V začetku je bilo za predavanja le malo zanimanja, pozneje pa vedno več, tako da je posameznim predavanjem prisostvovalo tudi po 80 poslušalcev. Predavali so predvsem člani proforskega kolektiva nižje gimnazije, zdravnik dr. Joško Ropotec in veterinar Geza Hodešček. Prebivalstvo je bilo z načinom podajanja snovi zelo zadovoljno in nedvomno je mnogo pridobilo na splošni izobrazbi. Jeseni bo Ljudska univerza nadaljevala z delom.

MATERIJA. — V naši vasi deluje že pet let čipkarska šola pod vodstvom Ivankе Strnad. V šoli je 35 mladink iz Materije in bližnje okolice, ki so dosegle že lepe uspehe pri izdelovanju čipk z najrazličnejšimi vzorci. Z. M.

OD TRIGLAVA DO JADRANA

IZ SLOVENSKE ISTRE

PIRAN. — V okviru proslav 27. aprila in 1. maja je bilo tudi slovensko prosvetno društvo »Simon Gregorčič« v Piranu zelo aktivno. Na proslavi obletnice ustanovitve OF so sodelovali s pevskimi točkami in zborna recitacijo. V ponedeljek so organizirali predavanje v društvenih prostorih o temi »Slovenci in Trst«. Predavala je prof. Marica Nardin.

V soboto je društvo organiziralo poldnevni izlet z motorno ribiško ladjo »Soča« v Ankarano. Izleta se je udeležilo okrog 60 članov in prijateljev društva, ki so si ogledali Valdoltra, kopalnice sv. Nikolaj, združeno posestvo in bolnico v Ankaranu. Pred odhodom smo pripravili gostom prav neprijetno presenečenje, saj smo po njihovih neuspelih poskusih pobrali z gladkega droga lepa darila, kar je še povečalo veselo razpoloženje ob povratku domov. I. H.

KOPER. — V dvorani italijanskega kulturnega krožka »Antonio Gramsci« so odprli razstavo koprškega fotografa Libera Pizzarella. Na razstavi je okrog 60 umetniških fotografij, ki prikazujejo obnovo porušenih hiš v Istrskem okrožju od osvoboditve do danes, ruševine pred pričetkom obnove in pokrajinske motive Istre.

Na razstavi so prikazani tudi projekti nekaterih objektov, ki jih bodo že letos zgradili v Istrskem okrožju. Tako je prikazana dokončna ureditev trga Broilo v Kopru, mestne šole v Balvederu, vinske kleti v Skocjanu in razne delavnice.

KOPER. — Sanitarna inšpekcija pri okrajnem ljudskem odboru v Kopru je v preteklem mesecu pregledala otroke 24 šol koprškega okraja in zaščitno cepila 667 otrok. Na področju živilske higijene je izdala odločbo o prepovedi prevoza

mesa za potrošnje na odprtih kamionih ali vozovih in prepovedala prodajanje živil na ulicah. Sporazumno z mestnim ljudskim odborom je sanitarna inšpekcija zaprla mesto klavnico v Kopru, ker ne odgovarja higienskim predpisom. Predlagala je tudi ukinitve dveh gostinskih obratov, ker ne odgovarjata higienskim predpisom.

V tem mesecu bo sanitarna inšpekcija pregledala vse vode in osebje, zaposleno v živilski industriji. 15. maja bo odprla laboratorij za pregled mleka in živil, ki so podvržena higienski okvari.

KOPER. — V okviru načrta za mehanizacijo poljedelstva v Istrskem okrožju je prispelo te dni v Koper 71 raznih plugov. Za kmetijske zadruge je prišlo 6 traktorjev znamke »Fiat« 50 konjskih sil na poti pa je še 10 traktorjev 25 konjskih sil. Prispelo so tudi večje količine umetnih gnojil in sicer 10 vagonov amonsulfata iz Trsta, 30 vagonov pa iz Avstrije.

Izvozna podjetje »Fructus« v Kopru je te dni začelo z izvozom prvih količin zgodnje zelenjave iz Istrskega okrožja. V Trst so že izvozili 35 ton graha in 12 vagonov pomladanske solate, dalje prve količine česenja in jagod, bučk in zgodnjega krompirja. Podjetje bo v kratkem izvozilo tudi večje količine zgodnje zelenjave v Avstrijo in Zapadno Nemčijo.

STOLMINSKEGA

GRAHOVO. — Po novi upravno-teritorialni razdelitvi so predvideli za vso Baško grapo le eno občino, bilo pa je precej razpravljanja, kje naj bi bil sedež. V Podbrdu in Hudjužni so nekateri trdili, da je Hudjužna najbolj primerna za sedež občine, kjer je zemljepisno najbolj v sredini in tudi večina prebivalcev predvidene občine živi okrog nje. Ker sta vasi Rut in Grant prometno vezani le na Grahovo, medtem ko imajo vse druge vasi dobre prometne zveze, so se končno le zedinili, da je glede splošnih interesov Baške grape Grahovo le najprimernejši kraj za sedež nove občine.

PLANOTA. — Priključitev Planote k občini Most na Soči (prej sv. Lucija) je povzročila pri nekaterih precej hrupa, čeprav so okrajni organi to zadevo večkrat proučili in prišli vedno do zaključka, da je priključitev k Mostu najbolj umestna zaradi ugodnih prometnih vezi. Planota kot samostojna občina tudi gospodarsko ne bi bila dovolj močna in se tudi sama ne bi mogla upravljati. Očitek prebivalcev Pečin (KLO Planota), da bi se morali merodajni okrajni organi z njimi temeljito pogovoriti, je vsekakor umesten, vendar so v svoji resoluciji navedli vse drugo kakor pa to, ali imajo na Pečinah odnosno na Planoti tako močno gospodarstvo, da bi se lahko gospodarsko, finančno in kulturno sami upravljali.

MOST NA SOCI. — Vodovodne naprave na območju Mosta na Soči (prej sv. Lucija) niso v najboljšem stanju. Vodovod na Mostu je skrajno slab in ne zadostuje niti potrebam samega kraja. Prav tako so slabo preskrbljene z vodo Modrejce, Modrej, Drobočnik, Stopec in Bača pri Modreju. Zgraditev vodovoda s tako zmogljivostjo, da bi zadostoval potrebam vsem omenjenim krajem, je vsekakor nujna pa tudi težka naloga.

BREGINJ. — Na Breginjskem je stanje glede preskrbe prebivalstva z vodo še precej zadovoljivo. Najslabše je v vasi Sedlo, kjer so svojčas vaščani zaradi medsebojnih razprtij zgradili dva vodovoda, ki pa ne odgovarjata tehničnim zahtevam, niti ne dajeta zadostno količino vode. Treba bo čimprej združiti oba vodovoda, preurediti omrežje in zgraditi enoten rezervoar z zadostno kapaciteto. Nezadovoljivo je tudi stanje vodovodnih naprav v Borjani, Podbeli, Kredu in na Svinem. Po osvoboditvi so dobili nov vodovod v Loghju, kjer so frontovci mnogo prispevali s prostovoljnimi delom. T. D.

Sortiranje rib na ribiški ladji

IZ GORIŠKEGA

V GORIŠKEM OKRAJU BO 15
OBCINSKIH LJUDSKIH
ODBOROV IN MESTNI OBCINI
V NOVI GORICI IN
AJDOVSCINI

Na Goriškem so volivci razpravljali o novih občinskih ljudskih odborih in se strinjali z deloviti zakona o ljudskih odborih, ki predvideva vsake občine kot poiznožne organe občinskih ljudskih odborov, s katerimi bodo ti odbori olajšali poslovanje občinskim ljudskim odborom v reševanju raznih drobnejših poslov.

Goriški okraj bo imel po novi teritorialni razdelitvi 15 občin in dve mestni občini v Ajdovščini in Novi Gorici. Teritorialno bo največja občina v Spodnjih Gorah s sedežem v Kanalu ob Soči, ki je tudi močan industrijski center z anhovsko cementarno. Stela bo 7.200 prebivalcev. Najmanjša občina, ki pa nima dovolj izgledov za obstoj, bo v Renčah. Odborniki iz KLO Brji, ki so se najprej branili združitvi z občino Branik (Rihemberg) so se pozneje na okrašenem vozu pripeljali na skupno sejo tega območja in sodelovali pri konstituiranju novega občinskega odbora. Skoraj ni bilo sestanka, kjer ne bi pri formiranju novega občinskega ljudskega odbora izbrali v odbor tudi koga iz vrst državljanov, ki so se posebno izkazali pri raznih delih v komisijah in drugih delih pri upravljanju ljudske oblasti.

Na vseh dosedanjih zasedanjih je bila dobra udeležba, razen v Grgarju, kamor so prišli le štirje odborniki tamkajšnjega KLO. pt

SOLKAN. — Po vsem Goriškem so slovesno praznovali obletnico ustanovitve OF Slovenije. Na gričih nad Solkanom in Novo Gorico ter po Goriškem Krašu so na predvečer zagoreli številni kresovi. Frontovci so se zbrali v lepo okrašenih dvoranah, kjer so poslušali predavanja o zgodovinski vlogi in razvoju Osvobodilne fronte. V posameznih

krajih so podelili tudi spomenice svojcem padlih borcev. Razdelili so 400 spomenic, 1.300 odlikovanj in 48 odlikovanj in priznanj Ljudske fronte najboljšim aktivistom.

Zelo dobro so uspele proslave v Solkanu, Novi Gorici, Ajdovščini, Sempetru, Vipavi in drugih središčih. V Kanalu se je razvilo mogočno zborovanje, ki so se ga udeležili delavci cementarne Anhovo in prebivalci bližnjih krajev. Na zborovanju so sprejeli protestno resolucijo proti mešetarjenju v Londonu z našo zemljo.

Tudi po vaseh so bile ta dan lepe prireditve. V Sempasu je igrala domača godba, v Gočah na Vipavskem pa je priredila koncert vojaška godba iz Vipave. Oficirji JLA so imeli več predavanj v Gočah in drugih vaseh. Prebivalstvu so obljubili, da bo JLA pomagala pri gradnji kulturne dvorane. V Rožni dolini ob meji so imeli skupno proslavo prebivalci Stare Gore, Ajševce in Rožne doline. Nastopili so solisti, pionirji, in mladinski balet. Nad 300 dijakov iz Nove Gorice je odšlo v Trnovski gozd in si ogledalo položaje, kjer so bile znamenite partizanske bitke IX. korpusa. pt

POSTOJNSKEGA

BABNO POLJE. — Na predvečer praznika ustanovitve Osvobodilne fronte je krajevni odbor Zveze borcev organiziral protestno zborovanje proti sklepanju o usodi Trsta brez sodelovanja Jugoslavije. Prebivalci, ki so do kraja napolnili šolsko učilnico, so z velikim odobravanjem sprejeli protestno resolucijo v kateri pravijo, da je italijanski okupator uničil četrtino njihovega prebivalstva in zahtevajo, da se preneha z dajanjem kakršnih koli koncesij italijanskim zločincem. Pred zborovanjem so pionirji zakurili dva kresa. K.

PISATELJ ETBIN KRISTAN
NAS JE OBISKAL

Slovenski rojak iz Amerike pisatelj in publicist Etbin Kristan je pred dnevi obiskal tudi najzapadnejši del naše ožje domovine — Goriška Brda. Zavidljen nad prirodno lepoto in rodovitnostjo teh krajev je dejal svojim spremljevalcem: »Ne čudim se, da Italijani tako hlepe po lepi slovenski zemlji. Priroda je dovoljta in imam vtis, da je primorsko slovensko ljudstvo zelo zavedno. Srečen sem, da sem se seznanil z njim in zvedel, kako so moški in ženske aktivno sodelovali v narodno-osvobodilni borbi, da to zemljo osvobodijo. Tudi danes z isto vneto nadaljujejo svoje delo za zgraditev socializma, ki je po mojem prepričanju edini, ki to ime zasluži.«

V Brdih ga je predvsem zanimala gradnja velikega vodovoda iz Plavij, ki bo vsa Brda oskrboval z vodo. Obiskal je več vasi in kmečkih delovnih zadrug ter se razgovarjal s prebivalci. Na državnem posestvu v Vipolah se je dalj časa razgovarjal z direktorjem posestva — nosilec spomenice Antonom Semeničom in z delavci. Zanimali so ga dogodki in doživljaji iz NOB, obnova gospodarstva po vojni in težave, ki jih povzročajo prebivalstvu krivična meja.

V razgovoru z zadrugnim kmetom zveznim poslanecem Jožefom Stakoličem, republiškim poslancem Francom Štekarjem in starim aktivistom Ivanom Gravnarjem je pojasnil strojno obdelovanje zemlje v ZDA in poudaril razliko v gospodarskih koristih, če imajo stroje v rokah posamezniki, ali če so v rokah skupnosti. Etbin Kristan je obiskal tudi Solkan, kjer se je med drugim zanimal za delo fotoamaterskega društva. Člani so mu poklonili posnetek znamenitega solkanskega mostu. J. P.

MEDANA. — Že nekaj časa so ljudje ugibali, od kod dobiva Larko Prinčič sredstva za tako razpisno življenje. Vedno v gostilni, škofovski prstan na roki, novo pohištvo itd. In poročno slavje! Tri dni je trajalo in na dveh avtomobilih so se vozili okoli.

Na njegova dejanja je postala pozorna tudi administratorka KLO, kjer je bil Prinčič tajnik. Ko ga je nekoč vprašala, kaj je s tistimi 48.000 dinarji, ki so jih plačali medanski davkoplačevalci, ji je Prinčič odvrnil, da jih je vplačal na pošti, ter ji na pol iz žepa pomolil poštno čekovno položnico. Ta položnica se je čez nekaj dni znašla med knjiženimi potrdili. Administratorki pa se je vsa stvar zdelala sumljiva, zato je odšla na pošto v Dobrovo, kjer so ji zatrdili, da navedenega dne ni plačal na pošti nihče niti pare.

S tem je bila vsa stvar jasna in Larko Prinčiča imajo sedaj že varnostni organi v rokah. Z natančnejšo preiskavo bodo seveda ugotovili kako daleč je šel Prinčič pri prisvajanju ljudskega premoženja. Vaščani pričakujejo, da bo dobil za svoja družbi škodljiva dejanja zasluženo kazen. R. B.

MEDANA V BRDIH. — V soboto je v novi dvorani Zadrugnega doma, kar je bil pravzaprav njen krst, nastopilo gledališče Slovenskega Primorja z veseligr »Tuje dete«. Gledalci so bili s predvajanjem zelo zadovoljni. Škoda je le, da je bila predstava v delavnik, kar je precej zmanjšalo obisk. Igralci pa so bili za gostoljubni sprejem Medancem zelo hvaležni, posebno pa so bili navdušeni nad lepo dvorano.

IZ IDRJE

IDRIJA. — Filatelistično društvo v Idriji spada med najbolj agilne enote na Primorskem. Letos je že četrtič priredilo društveno razstavo, ki pomeni velik korak naprej v kakovosti razstavljenega materiala kakor tudi glede same opreme razstave. Prvo in drugo mesto sta si razdelila Josip Pivk z njegovo zbirko Bosne in Anton Treven z zbirko Avstrije, tretje mesto Lapajne z zbirko Italije in četrto Logar z zbirko povojne Italije. Med mladinci je dosegel prvo mesto Saša Logar pred Janezom Pivkom (oba iz gimnazije). Razstava je bila predpriprava idrijskih filatelistov na razstave v Tolminu, Ljubljani in Beogradu, kjer bodo sodelovali z najboljšim materialom. S. L.

ITALIJANSKI IMPERIALISTI IN KOMINFORMISTI v bratskem objemu

Pretekli petek se je začela na anglo-ameriškem področju Tržaškega ozemlja volilna kampanja za upravne volitve, ki bodo 25. t. m. v Trstu in vseh podeželskih občinah. Brez dvoma vzbujajo največje zanimanje volitve za tržaški občinski svet, ker je v Trstu vpisanih v volilne sezname 201.000 volilcev na 274.000 prebivalcev. Sorazmerno tako visokega števila volilcev na takšno število prebivalcev verjetno ne najdemo nikjer na svetu. Samo v Trstu se lahko danes kaj takega dogaja. Pomisliti moramo, da hoče italijanski imperializem, ki ima v Trstu vse ključne položaje javnega in upravnega življenja mesta, storiti vse, da dokaže s sedanji volitvami, da je tržaško prebivalstvo za priključitev k Italiji. Zato so tudi vse italijanske iredentistične in fašistične stranke nastopile na volitvah z geslom: »Trst Italiji«. Da bi to svoje geslo uresničili, so tudi umetno povečali število volilcev v svojo korist.

IREUDENTISTI SO SI ZAGOTOVILI 40.000 GLASOV

V volilne sezname tržaške občine je tržaški občinski volilni urad vpisal na deset tisoče ljudi, ki so se že pred vojno izselili iz Trsta in živijo po italijanskih mestih. Ti ljudje, ki so že glasovali na občinskih volitvah v mestih, kjer imajo stalno bivališče, bodo prišli glasovat tudi v Trst. Poleg tega je dobilo volilno pravico v Trstu tudi nad 8000 istrskih beguncev na podlagi nekega za-

kona ZVU, ki daje volilno pravico vsem tistim, ki so prišli v Trst do meseca oktobra 1951 in so nato dobili v Trstu stalno bivališče. Italijanski iredentisti so vključili v volilne sezname take ljudi, za katere vedo, da bodo glasovali za eno od italijanskih nacionalističnih strank. S tem so si zagotovili za letošnje upravne volitve najmanj 40.000 glasov za italijansko iredento.

Pod takimi pogoji se bodo vršile v Trstu letos upravne volitve, ki jim dajejo tako fašisti, iredentisti in kominformisti izključno politični značaj. Ni slučajno, da omenimo pri tem tudi kominformiste. Že po upravnih volitvah leta 1949 so v Italiji šteli glasove, ki so bili v Trstu oddani za kominformistično listo, za italijanske glasove, čeravno je za to listo tedaj glasovalo ogromno število Slovencev. Toda kominformistično vodstvo v Trstu ni nikoli izjavilo, da so za njih glasovali tudi Slovenci. Vedno so dovolili, da je rimska diplomacija izkoriščala njihove slovenske volilce za interese Italije in s tem dokazovala svetu, da živi v Trstu le neznatna manjšina Slovencev. Enako hoče doseči kominformistično vodstvo z letošnjimi volitvami in s tem podpreti italijansko imperialistično politiko.

RESNICNI PRIJATELJ TRŽASKEGA PREBIVALSTVA JE SAMO SOCIALISTIČNA JUGOSLAVIJA

Vsa volilna kampanja demokristjanov, kominformistov, fašistov — odkritih in prikritih —, raznih italijanskih socialdemokratov in republikancev in monarhistov sloni danes na protijugoslovanski kampanji, ker je prav Jugoslavija zavzela odločno stališče v korist tržaškega prebivalstva, ki se bori proti ponovnemu zasluževanju s strani Italije. To je Jugoslavija odločno povedala v zadnjih tednih, ko so sto in sto tisoč Jugoslovancev demonstrirali proti italijanskemu izsiljevanju, proti italijanski zahrbtni diplomaciji, ki je izsilila londonsko konferenco, na kateri naj bi Italija dobila v Trstu določene pravice, ki ji ne pritečejo. Odločen nastop jugoslovanske vladne politike in jugoslovanskih narodov v obrambo pravice tržaškega prebivalstva je prepričal Tržičane, da imajo danes samo enega resničnega prijatelja, ki je močna socialistična Jugoslavija. Odtod vsa ta provokatorska in vojnohujskaška propaganda vseh sovražnikov Trsta, proti Jugoslaviji.

Na volilnih zborovanjih iredentistično-fašističnih strank in kominformistov, na katerih nastopajo predvsem govorniki, ki jih uvažajo iz Italije, ne slišimo niti besede, kako danes živijo italijanski delavci v Italiji, kakšna naj bi bila demokratična in poštena občinska uprava, kako bi bilo treba na tržaških javnih uradnih urah slovensko kot uradni jezik, kakor to predvideva mirovna pogodba itd., itd. Kaj še, saj od fašistov človeko ne more kaj takega pričakovati.

ZA ENAKOPRAVNOST SLOVENSKEGA PREBIVALSTVA Z ITALIJANSKIM

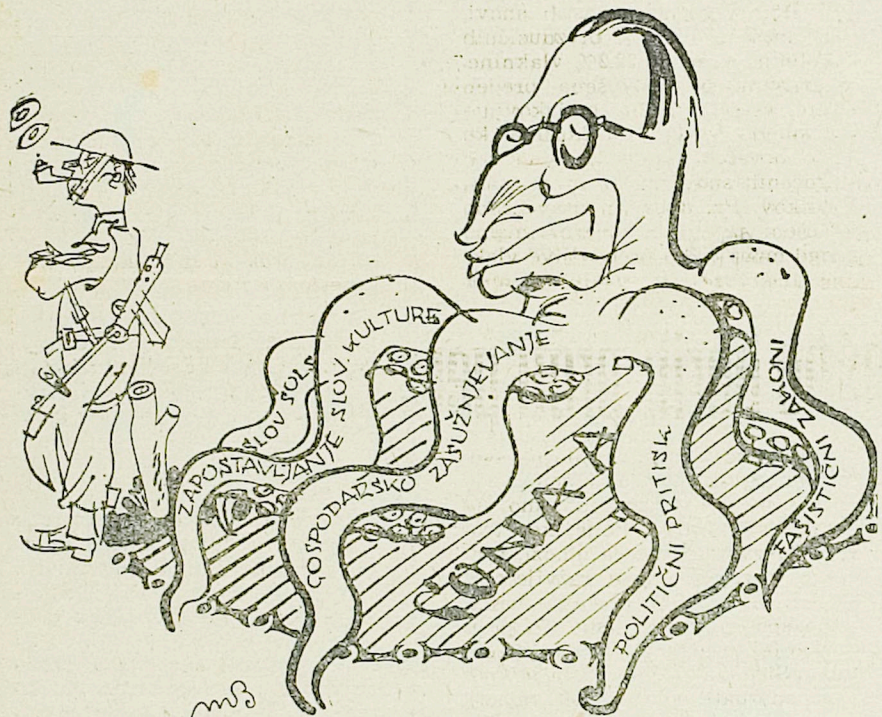
Na volilnih zborovanjih Slovensko-italijanske ljudske fronte in drugih političnih skupin, ki hočejo svobodni Trst, se odločno postavljajo vprašanja, ki morajo zagotoviti Tržičanom svobodni gospodarski in kulturni razvoj ne glede na njihovo narodnostno pripadnost. Zahteva se, da se preneha z vključevanjem tržaškega gospodarstva v italijansko gospodarstvo, ker to samo škodi obstoju Tržaškega ozemlja. Postavlja se zahteva, da Italija mora spoštovati mirno pogodbo in vrniti Trstu vse tovarne, denarne zavode, zavarovalnice, trgovsko mornarico, zavode socialnega zavarovanja. Skratka vse, kar je Italija Trstu pobrala v svojih 25 letih gospodstva. Zahteva, da morajo vsi Tržičani, ki so imeli stalno bivališče v Trstu dne 10. junija 1940.

leta, dobiti tržaško državljanstvo, da ne bodo odvisni za potovanja v inozemstvo od tuje države kot sedaj, ko morajo zaprositi rimsko policijo za potni list. Zahtevajo enakopravnost slovenskega prebivalstva z italijanskim, da se ne bodo delale več Slovencev krivice.

V drugem taboru, v taboru italijanskega imperializma, v katerega je tržaško kominformistično vodstvo spravilo tudi del tržaškega proletariata, je pesem drugačna.

Na njihovih zborovanjih se slišijo samo besede: »Hočemo Trst, Istro in Dalmacijo!«, »Hočemo vso Julijsko Krajino, Zadar it. l.« Fašisti in kominformisti stalno napadajo De Gasperijevo vladno, češ da je popustljiva glede tržaškega vprašanja, da prodaja čono B. Jugoslaviji itd., čeravno moramo dodati, da De Gasperi ne more prodajati ničesar, ker ničesar nima. Toda tu ne gre za besedo, kaj De Gasperi lahko prodaja in kaj ne. Fašisti in kominformisti se hudujejo nad rimsko vladno, češ da ni preveč odločna. Govorijo, da če bi bili oni na oblasti, bi bilo tržaško vprašanje že črtano z dnevnega reda.

Po drugi strani pa demokristjani odgovarjajo, da ni res, da niso dovolj odločni. Zato so tudi poslali preteklo nedeljo iz Rima v Trst podtajnika obrambnega ministra Baresija, ki je govoril na Velikem trgu za demokristjane. Kljub vsej bučni propagandi se je zbralo okrog 300 ljudi. Toda to demokristjanski propagandista ni motilo. Kot razkačen petelin je začel grmeti z italijanskimi bajoneti. Mož se je, kakor kaže, nekoliko preneglil in dejal, da je italijanska vojska že pripravljena na Timayu, da vkoraka v Trst. Gotovo ni računal, da stoji danes na vratih Trsta druga vojska, ki bi pri takem poizkusu tistim »slavnim« italijanskim bersaljerjem oskubila vsa petelinova peresa. Mož je šel tako daleč, da je celo dejal, da je bila italijanska vojska v zadnji vojni še bolj hrabra kot v prvi svetovni vojni. Gotovo je mislil na italijansko roparsko vojsko v Jugoslaviji, ko je skozi tri leta pobijala nezaščitene žene, otroke in starčke. Ko je požigala jugoslovanske vasi in spravila na stotine tisočev Jugoslovancev v italijanska taborišča smrti. Toda tista vojska je sramotno bežala pred golimi partizanskimi pestmi, ki so jih bile na vseh koncih in krajih: od Vardarja do Soče. Vse to za italijanske fašiste v črni srcaji ali v talarju ni važno. Važno je razpihovati proti Jugoslaviji in jugoslovanskim narodom, kakor tudi proti tržaškim Slovencev narodnostno sovraštvo in vojnohujskaško politiko. Pri tej svoji politiki pa so italijanski imperialisti našli v kominformističnem vodstvu v Trstu najzvestejšega pomagača.

Ali je bilo po vsem tem še potrebno londonsko mešetarjenje?

Nemško vprašanje je danes v ospredju mednarodnih političnih dogodkov. 7 let že čakajo Nemci na mirovno pogodbo, do katere pa — vsaj po sedanjih izgledih — ne bo prišlo tako hitro. Spričo sovjetske napadalne politike, ki grozi svetovnemu miru, so zahodne velesile sklenile ustanoviti v Evropi močan obrambni sistem, ki naj bi bil kos vsakršnemu napadu. V ta sistem pa naj bi bila vključena tudi Zahodna Nemčija.

Jasno je, da je to zelo razburilo Sovjete, ki se bojijo vzpostavitev vsake enotnosti narodov v Evropi, ki bi onemogočila njihove imperialistične načrte. Politični predstavniki Vzhodne Nemčije so začeli izjavljati, da bodo ustanovili močno vzhodno-nemško vojsko v primeru, da bi zapadno-nemški kancler Adenauer sklenil ločen mirovni sporazum z zahodnimi velesilami. Tako je postalo nemško vprašanje še bolj zapleteno.

Nedavno so Sovjeti poslali zahodnim velesilam noto, v kateri zahtevajo izvedbo vsenemških volitev, ustanovitve enotne nemške vlade, ki bi zajamčila nevtralnost Nemčije ter ustanovitve nemške vojske — seveda bi se taka Nemčija ne smela povezati z nikomer, ostati bi morala popolnoma nevtralna. Zahodne velesile se niso odgovorile na sovjetsko noto. Posvetovanja glede odgovora se vršijo že kakih 15 dni. Ze se je mislilo, da je odgovor pripravljen in da bo poudaril nujnost

Nemčija na razpotju

vključitve zahodne Nemčije v zapadno obrambno skupnost, ko so Združene države Amerike prišle na dan z novim predlogom, ki je zelo presenetil angleške in francoske kroge. ZDA so predlagale sestanek zahodnih velesil s Sovjetsko zvezo, na katerem naj bi razpravljali o vprašanju vsenemških volitev. Sestanka, ki naj bi bil v Berlinu, naj bi se udeležili štirje visoki komisarji za Nemčijo.

Znano je namreč, da predvidevajo zahodne velesile podpis pogodbenih sporazumov z Nemčijo za letošnji 20. maj, to se pravi istočasno s podpisom sporazuma o evropski obrambni skupnosti. Vsaka nadaljnja odločitev tega datuma bi bila lahko usodna. Ameriški kongres bo odložil svoje zasedanje meseca julija zaradi volitev. Sestal se bo komaj drugo leto meseca februarja. Če ne bodo torej pogodbeni sporazumi z Nemčijo podpisani do julija, bo treba čakati še nadaljnjih osem mesecev. To se pravi osem izgubljenih mesecev za oborožitev Zahodne Nemčije. To pa naj bi preprečil ameriški načrt o štiristranski konferenci.

Vendar vse kaže, da so Angleži in Francozi proti temu ameriškega načrta. V pariških in londonskih krogih poudarjajo, da se pri tem ne sme podvezeti naglih in nepremišljenih korakov. Treba je —

pravijo v Londonu in Parizu — še enkrat dobro preučiti sovjetske predloge, preden se jih v splošnem zavrne. Francozi in Angleži so namreč zelo zaskrbljeni nad nemškimi obotavljanjem, kateremu so krivi laskavi sovjetski predlogi o nemškem zedinjenju. Za Nemce se danes vsa politična vprašanja koncentrirajo na dve poglavni vprašanji: ali naj bi se vključili v zahodno-evropski obrambni sistem, ki bi se mogel upreti morebitnemu napadu s strani Sovjetske zveze in drugič, ali naj bi nadaljevali s prizadevanji za nemško združitve.

To pomeni torej, ali z delom Nemčije in delom njenega prebivalstva v zahodno evropsko skupnost, ali pa iti po poti združitve in se s tem odreči paktom in sporazumom s katerimkoli blokom. Skratka postaviti na noge nevtralnemu Nemčijo, ki naj bi služila kot rešilni pas med vzhodom in zapadom. Izvesti hkrati eno in drugo je nemogoče. Sovjetska zveza ne bo pristala na zedinjenje Nemčije, dokler ne bi imela zadostnih zagotovil, da bo ta nova združena Nemčija ostala nevtralna. Pri tem pa moramo uočevati predvsem težnje velike večine Nemcev, ki so odkrito orientirani na zapad. Nemci bi radi eno in drugo. Kadi bi bili združeni ter istočasno vključeni v Zahodno Evropo. Iz tega iz-

virajo tudi ostra nesoglasja med nemškimi političnimi strankami. V glavnem sta si tukaj nasproti dve stranki: demokristjani z Adenauerjem na čelu in socialdemokrati pod vodstvom Schumacherja.

Adenauer je za takojšnjo vključitev Nemčije v zahodno Evropo in za ustvaritev združenih evropskih držav. Zaradi tega mu socialdemokratska opozicija očita, da v borbi za uresničitev te politične koncepcije žrtvuje polovico Nemčije, to je 18 milijonov ljudi onstran železne zavese. Očitajo mu tudi, da mu ni do združitve Nemčije, ker je gotov, da bi v tem primeru prišli na oblast socialdemokrati. Da bi pomiril svoje nasprotnike, je prav v teh zadnjih dneh izjavil, da bi mu bila vedno dražja svobodna in združena Nemčija s socialdemokratsko stranko na čelu, kot pa zvezna republika, odvojena od sovjetske cone Nemčije s krščansko-demokratsko stranko na krmilu. Nemški krogi sodijo, da je osnovni razlog Adenauerjevega potegovanja za združeno Evropo njegovo prepričanje, da bi nevtralna Nemčija, tako kot si jo zamisljajo Sovjeti, postala skorajšnji plen Sovjetske zveze. Prav tako je Adenauer prepričan, da samo močna in združena zapadna Evropa lahko računa na to, da se bo lahko nekega dne kot enakopra-

Italijanska vlada je zavrnila predlog začasnega dogovora o ribolovu na Jadranu in odpovedala sestanek mešane italijansko-jugoslovanske komisije v Gorici glede vrnitve arhivov iz osvobojenih krajev Slov. Primorja.

Londonsko mešetarjenje s Trstom se še vedno nadaljuje. Ameriška agencija »United Press« je javila, da bo danes ali jutri verjetno objavljeno poročilo o delu konference.

V volilno kampanjo v Italiji je posegla tudi Cerkev. Škofje iz Campanie so namreč objavili izjavo, v kateri se sklicujejo na direktive, ki so bile izdane že ob zadnjih volitvah in ki pravijo, da je vsak vernik dolžan glasovati, ker napravi sicer smrtni greh. Glasovati pa mora samo »za liste in kandidate, ki nudijo zadostno jamstvo, da bodo spoštovali katoliško vero«.

Ministri bivše Chenikove vlade v Tunisu, ki so bili konfinirani, so bili v torek izpuščeni na svobodo. Lahko se bodo vrnili na svoje domove, ne bo jim pa dovoljeno nobeno politično delovanje.

Pogajanja v Pan Mun Jomu so ponovno zašla v slepo ulico. Poučeni krogi v Tokiu so izjavili, da položaj v zvezi z mirovnimi pogajanjmi se ni bil tako vznemirljiv kakor danes.

Egiptski ministrski predsednik Hilali paša je v govoru po radiu izjavil, da je razvoj položaja v angleško-egiptskih odnosih dosegel skoraj višek. Poudaril je, da Egipt ne bo nasedel goľufjim obljubam in da je egiptski narod odločen uresničiti enotnost v dolini Nila in vse svoje zahteve.

Pogajanja o ureditvi spora v ameriški jeklarski industriji med predstavniki ameriške vlade ter sindikati in lastniki so nenadoma prenehala. Sindikalni predstavnik Murray je sporočil, da bodo delavci ostali na svojih mestih, dokler bo industrija v vladnih rokah.

ven partner razgovarjala s Sovjetsko zvezo o vprašanju nemškega zedinjenja.

Po drugi strani zastopajo socialdemokrati povsem drugačno stališče. Oni so za združitve in proti takojšnji vključitvi zapadne Nemčije v zahodno-evropsko obrambno skupnost, ker po njihovem ta vključitev že vnaprej izpodriva zamisel nemškega zedinjenja. To svoje načelo so socialdemokrati pripravljeno braniti z vsemi svojimi silami. Toda zavedajo se istočasno razpota, pred katerim stoji danes nemško ljudstvo. Prav te dni je Schumacher poslal kanclerju Adenauerju pismo, v katerem ga roti, naj ne opusti niti ene prilike, da se začnejo neposredni razgovori s Sovjeti za rešitev nemškega vprašanja. Danes, pravi Schumacher v svojem pismu, obstoja zadnja možnost da se reši nemško vprašanje. Jutri bi to bilo prepozno.

Iz vsega tega je jasno razvidno, da so nasprotstva med Adenauerjem in Schumacherjem zelo velika ter da obstajajo tudi med zapadnimi velesilami nesoglasja o nemškem vprašanju. Vendar razvoj dogodkov okoli nemškega vprašanja ne zavisi samo od nemškega ljudstva. Vprašanje, ki je danes na dnevnem redu svetovnega dogajanja, se tiče mnogih. Toda glavno stvar vodijo velesile. Od njihovega stališča nasproti sovjetskim mahinacijam okoli Nemčije bo odvisna rešitev nemškega problema.

Zatirajmo škodljivce kulturnih rastlin Prepozna košnja - slaba krma

Dostikrat opazimo, zlasti v naših toplejših krajih, da se rastlina, ko je v najlepšem razvoju, kar na lepem posuši. Če bi bil to med rastlinskimi nasadom le posamezen pojav, ne bi bilo take škode. Vendar je našim kmetovalcem znano, da zlasti v igredelih, kjer je lažja zemlja, propade večkrat nad 50 odstotkov sadik v rastlinskem nasadu, kar seveda obdružno zmanjša pridelke in zvišja proizvodne stroške. Vzrok so lahko različne bolezni, največkrat pa škodljivci, od katerih je najbolj znana in razširjena tako imenovana »Struna«, to je ličinka »Poljske pokalice« (Agriotes lineatus).

Opis škodljivca in način zatiranja nam najlepše prikaže naš znan slovenski strokovnjak, fitopatolog dr. ing. Franjo Janežič, v svoji knjigi »Vzročje rastline«. Ker si naši bralci gotovo niso nabavili literature, ki bi obravnavala različne škodljivce in način njihovega zatiranja, ne bo odveč, če si ogledamo na kratko škodljivo delovanje »strune«.

Strune v zemlji grizejo korenine kulturnih rastlin. V krompirju, repi, pesi, zeleni in drugod, pa izvirajo 2 mm ozke rove in jih s tem kvarijo. Tudi mladi žitni posevki se mestoma posušijo zaradi škodljivega delovanja strun. V seme posejane koruze se zavrtajo strune in tako preprečijo kalitve. Tudi vsajen krompir ne vskali, če je preveč škodovan od strun.

Hrošči strune so značilni po tem, da imajo na predprsti spodaj trn, ki se sproži, ko ležijo na hrbtu in se hočejo postaviti na noge, pri čemer se sliši pok. Poljska pokalice je rjav, 7—10 mm dolg in 3 mm širok hrošček, ki odlaga 130—150 jajčec v zemljo, obraslo s travo ali z deteljo. Ličinke, ki jih imenujemo strune, se razvijajo 3—5 let, zato tudi delajo ogromno škodo, so rumene barve in imajo tri pare oprtnih nog ter trdo, okroglo, gladko telo in izgledajo kakor kos žice, zato jih imenujemo strune. Živijo ves čas razvoja v zemlji. V letu, ko dorastejo, se zabubijo. Julija meseca in avgusta se že pokažejo hroščki, ki prezimijo v živih mejah ali v zemlji. Hroščki ne delajo škode.

Zatiramo tega škodljivca na ta način, da preden zasejemo ali zasa-dimo polje ali vrt, polovimo strune s kosmiči krompirja, korenja ali pese, ki jih vtaknemo v približnih 2 x 3 m, — 10 cm globoko v zemljo. Mesta z vabami si zaznamujemo s paličicami, da jih lahko najdemo, ko jih vsako drugo jutro preiščemo in v njih vsako drugo jutro preiščemo in v njih zbrane strune zberemo, da jih uničimo. Vabe postavimo nazaj v zemljo, da se zbirajo nove strune. Za vabo lahko posredimo tudi solato in ko ovene, jo dvignemo iz zemlje, ker so tam gotovo strune. Za velike površine pa bi bil postopek z vabami gotovo predrag. Dr. Janežič pravi, da so prvi posku-

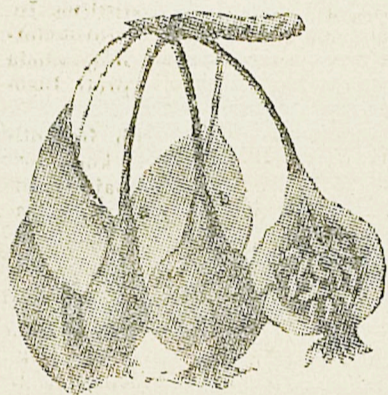
si z heklorciklohexanom (666) pokazali precejšen uspeh, če se z njim semenski krompir in koruza pred setvijo dobro oprši. Se bolj zanesljivo pa je, če omenjeni preparat pomešamo kar z zemljo.

Proti škodljivcu pa se borimo tudi tako, da na močno okužena podlaja ne sadimo nekaj let rastlin, ki jih strune napadajo. Po žetvi zemljo ob žgočem soncu preorjemo in nekajkrat pobranamo, da strune znova izpostavimo soncu, ki jih ubija in pticam, ki se z njimi gostijo. Če sadimo ali sejem v deloma okuženo zemljo, vzamemo nekoliko večjo količino semena kakor običajno. Napadenim ozimnam spomladi pomladno pomagamo na ta način, da jih gnojimo s hitro delujočimi gnojili. Če gnojimo z apnenim dušikom (4 q na ha), kajnitom (4—6 q na ha), kaljevo soljo ali apnenim prahom, preženemo strune globlje z meljo, kjer niso toliko škodljive.

Bejak Jože

Hruškova mušica

Po nekaterih nasadih hrušk opazimo, kako plodovi takoj ko hruška cvetne, pojavijo in odpadejo. Hruške dobijo nenormalno obliko. Če tak

plod prerežemo na polovico, dobimo v notranjosti več črvčkov. To so ličinke »hruškove mušice«, ki se pozneje razvijajo v odraslega škodljivca.

Najbolj uspešen način zatiranja kodljivca je obiranje in sežiganje plodov.

Koloradski hrošč

najhujši uničevalec naših krompirišč

Kakor znano, je krompirjevec ali koloradski hrošč najhujši škodljivec krompirjevih nasadov, ker lahko uniči tudi ves pridelok, če se proti njemu ne borimo pravočasno in učinkovito. Tržaška Kmečka zveza je prejela iz Cerovelj pri Sesslanu sporočilo, da je tamkajšnji kmetovalec na svoji njivi odkril že sedaj na prav mladih krompirjevih rastlinah nad 80 odraslih hroščev krompirjevca ali koloradskega hrošča.

Kar je odkril kmetovalec v Cerovljah, lahko odkrije danes ali jutri ta, ali oni kmetovalec v Istri, na Goriškem in drugod. Zato mora biti boj proti koloradskemu hrošču splošen, ter se mora izvajati vsaj v krajevnem merilu in sicer brez odlašanja. Drugače se lahko zgodi da se krompirjevec, medtem ko ga prvi gospodar na svojih njivah uničuje, na njivah sosedov nemoteno razmnožuje. Ker je strah pred pojavom in razmnoževanjem koloradskega hrošča upravičen, je tudi napoved neizprosne boja proti njemu popolnoma umestna. O tem nam priča tudi dejstvo, da posvečeno vse države v Evropi in po svetu že več desetletij izredno pazljivo pojavu krompirjevca in prav veliko skrb za njegovo uspešno zatiranje.

Kratek opis koloradskega hrošča

Koloradski hrošč (glej sliko) meri v dolžino komaj približno 10 mm in v širino 7 mm. Hrbet hroščka je precej izbočen, trebuh pa ima ploščat. Pokrovke, oziroma prednja krila so značilno pobarvana: na svetlorumeni podlagi nosi vsaka pokrovka po pet, skupaj torej deset črnih vzdolžnih črt. Spodnja ali druga opneta krila, s katerimi hrošč tudi letajo, so živo-rozmarinorode barve in popolnoma skrita pod pokrovkami, kadar hrošček miruje. Samice se prav malo ali nič ne ložijo od samcev. Krompirjevci zlezajo spomladi ob toplem vremenu iz zemlje. Oplodjene samice odložijo vsake na spodnjo stran krompirjevih listov od 50 do 1000, povprečno 700 oranžasto rumenih valjastih,

drobnih jajčec v male kupčke od 15 do 20 jajčec skupaj, iz katerih se izležejo v 5 do 15 dnevih drobne ličinke (črvčki), ki so spočetka rdeči. Pozneje, ko ličinke odrastejo, postanejo svetlorumene barve in so še bolj požirne kot hroščki ter žrejo vse zelene delé krompirja ter sorodnih rastlin (paradižnikov, jajčevcev in podobno). Hroščki, ki se izležejo iz bub teh ličink, živijo baje tudi dve leti, če jih ne uniči sovražnik. Prvi generaciji sledi druga in lahko se tretja. Zaradi tega je umljivo, da se ta škodljivec tako močno razmnoži in lahko ozre krompirjeve rastline do gola po celih njivah in pokrajinah, da se zaradi tega gomolji ne morejo razviti ter je vsa letina krompirja uničena.

Danes so k sreči že znana in na razpologo sredstva s katerimi se lahko borimo tudi proti temu najhujšemu sovražniku pridelovalcev krompirja. Da ga uničimo in zatremo pa je potrebno, da nastopimo proti njemu sistematično in skupno s širokopoteznimi ukrepi!

PREGLEDUJMO KROMPIRIŠČA, da se na njih ne vgnezdijo in jih ne uniči — najhujši sovražnik krompirja — KOLORADSKI HROŠČ

Kako uničujemo polže

Dobili smo dopis s prošnjo, da odgovorimo na zgoraj postavljeno vprašanje. Ze nekaj let zaporedoma so postali polži tako hudi škodljivci na povrtninah, da jih je treba upoštevati. Pred njimi ni varna nobena vrtnina — zlasti pa ne solata, fižol, zgodnje zelje itd. Najbolj pogosto dobimo po vrtovih polže, ki se imenuje »poljski slinark«, ki je pribl. 5 cm dolg in živi brez hišice.

Kako zatiramo polže? Na gredice postavimo majhne deske, vlažne vreče, strešno opeko ali velike liste n. pr. zelja ali buč. Polži se skrivajo pod temi zavetišči in jih lahko na ta način uničimo. Polže preganjamo z apnenim prahom, ki ga večkrat potrosimo ob straneh njiv. Zelo hud strup za polže je modra galica. Gredice poškopimo zvečer s 3% raztopino galice (5 l na 100 kvdr. m). Najbolj uspešno sredstvo, ki se uporablja proti polžem, je zastrupljena vaba — »Lumanex« (zastrupljeni otrobi), ki se potrosi po kupčkih zvečer po njivah.

KMETOVALCI!
Poslušajte in sodelujte pri kmetijskih oddajah Radia Jugoslovanske cone Trsta, v nedeljo ob 8.30 uri.

Kako se bomo uspešno borili proti peronospori in oidiju

O razvoju in zatiranju glavnih vinogradniških glivičnih bolezni se je že mnogo govorilo. Vsi vinogradniki so prepričani, da ni potrebno ponavljati to, kar so že vedeli njihovi očci in dedje. Peronospora in oidij, sta že mnogokrat zadali težke udarce našim vinogradom in za to vinogradniki raje škropijo ali žveplajo večkrat kakor bi bilo stvarno potrebno. Vprašamo se, ali je nujno, da se brez vsakega vzroka trudi dragi zaščitni material in čas ki bi ga lahko izkoristili v boljše namene. Vsi se pritožujejo, da sta zelo draga modra galica in žveplo. Prvo izdelujemo doma, toda cena bakru, iz katerega kemično predelamo plavi kamen, ni nizka; glede žvepla smo pa odvisni od uvoza in od tujega monopola, ki izkorišča

pomanjkanje tega materiala na svetovnem trgu za navijanje cene.

Prve pojave okužbe dobimo na nižjih listih blizu zemlje, ker trosi, s katerimi se glivica množi, prezimijo v zemlji in se razvijajo v kapljici vode, ki se običajno nahaja na spodnji strani lista. To prvo okužbo težko ugotovimo, ker je zelo redka. Sicer takoj po okužbi ne moremo spoznati bolezni, ker micelij, ki se razvije iz trosov, prodre v globino tkiva listov in samo po določenem času, ki ga imenujemo inkubacijska doba. Najprej opazimo dobro znani rumenkasto-masni madež na listu, nato pa se na spodnjem delu lista pojavijo bela plesen, donositeljica novih trosov druge generacije, ki povzročajo močnejšo okužbo. To drugo okužbo moramo

preprečiti z obrambnim škropljenjem.

Inkubacijska doba prve okužbe traja največ 12—13 dni, če je minimalna temperatura 12 stop. Celzija. Čim se temperatura dvigne, se skrajša inkubacijska doba, najkrajša traja 4 dni pri temperaturi od 22—23 stopinj Celzija. Torej se izpod 12 stopinj Celzija ne morejo razviti trosi, zato moramo spomladi točno zasledovati dvig toplote. Prav tako je za drugotno okužbo razen odgovarjajoče toplote potrebna tudi vlaga, ki mora v obliki kapljic pokriti zelene organe trsa. Iz tega sledi, da se v suhem letu peronospora težko pojavi. Če se vsi gori navedeni pogoji ne izpolnijo, nam ne bo treba škropiti.

Prvi hropi torej škropili samo takrat, ko bomo opazili v vinogradu list z belo plesnobo, kar se običajno pri nas zgodi po cvetenju. Če bo suho vreme, bomo pa pozneje škropili še enkrat ali največ dvakrat.

Posebno na Primorskem in v Istri je nevarnejša bolezen za vinskih trto oidij ali pepel. Ta bolezen se pojavi pri nas poprej kakor peronospora, ker trosi oidija prezimijo na sami trti; zato moramo uničiti prve okužbe zelo zgodaj, že pred cvetenjem. Uspešno se borimo proti oidiju z žveplom. Žveplati moramo še gred škropljenjem in v tem primeru bomo uporabili navadno žveplo. Za preprečitev poznejše okužbe bomo lahko pomagali v bordoško brozgo razne koloidalne žveplene preparate, ki jih prodajajo naše zadruge splošnega tipa pod imenom sulikal ali sumporol. Zastovalo bo, da dodamo od 100 do 150 gr. navedenih preparatov v 100 l bordoške brozge. Oba preparata sta bila z uspehom poizkušena predlansko in lansko leto na Vinarsko-sadjarški šoli v Kopru in v najprejnjih KDZ. S tem mešanim škropivnim bomo z enim udarcem uničili obe bolezni.

dr. Miron Orel

<p>KMEČKA DELOVNA ZADRUGA Stari trg pri Rakeku</p>	<p>želi vsem svojim članom ob letšnjem 1. maju mnogo uspeha pri bodočem delu za izgradnjo socializma. Očjemalcem priporoča svoje poljedelske in gozdne pridelke.</p>
<p>Kmečka delovna zadruga Markovec</p>	<p>želi ob 1. maju 1952 vsem svojim članom obilo uspeha in zadovoljstva pri bodočem delu, o jemalcem pa priporoča svoje poljedelske in živinorejske pridelke.</p>
<p>Kmetijska zadruga Begunje nad Cerknico</p>	<p>želi vsem svojim članom ob letšnjem 1. maju mnogo uspeha pri bodočem delu, odjemalcem pa priporoča svoje poljedelske, živinorejske in gozdne pridelke.</p>

Globoke brazde so že zaorali zadružniki na Idrijsko-Cerklijskem

Zadružniki so danes tisti ljudje, ki ustvarjajo na vasi nov lik človeka in istočasno gradijo iz temeljev, ki so bili postavljeni v času nardnoosvobodilne borbe — stavbo boljše življenja in boljših odnosov med ljudmi na vasi. Zavest zadružništva raste in se širi, čeprav je borba za novega človeka — zadružnika trda. Nič čudnega, in vplivov nekdanjega življenja in borbe za obstoj trdo navezan na staro. Sam se je težko izrga iz obdobja podedovane tradicionalnosti, tako kot so delali moj oče, ded, praded in še nazaj, bom delal tudi jaz.

No, pa bom takoj zagrabil za vprašanje, ker je pri tem vsako filozofiranje odveč. Življenje po vsej je danes samo delo in prizadevanje, kako čimprej zgraditi, kar je bilo pomembno in ustvariti znane življenjske pogoje.

Imel sem priložnost prisostvovati zasedanju združnega sveta in zboru delegatov kmetijskih združenj obsega okraja Idrija. Zasedanje je bilo v lepi novi stavbi na križopju cesti za Tolmin. Črni vrh in Idrija. Zvedel sem, da je na Idrijsko-Cerklijskem sedem kmetijskih delovnih združenj, 10 združnih ekonomij in 17 splošnih kmetijskih združenj. Vsekar: kor je s tem ustvarjena dobra začetna podlaga za nadaljnji razvoj in širjenje zadružništva.

Povprečni delovni dan je bil 173 dinarjev. Če vemo, da je bila letna obsega letna obsega posebno za krompir, žito in sadje, tedaj so doseženi uspehi kar dobri. Zadrugam je bilo olajšano skomolčenje drv, da so lahko tako s prodanim lesom nadoknadile dohodke zaradi slabe letine.

S pomočjo združnega sklada so lanskem letu izvozile v inozemstvo za 689.995 deviznih dinarjev raznega lesa, za 250.746 dov, dinarjev živine in za 6.921 deviznih dinarjev mlečnih izdelkov. Vsega blaga je bilo izvoženega skupno za 959.662 deviznih dinarjev. Za ustvarjene devizne dinarje pa so bili uvoženi 4 traktorji, 4 traktorjske kosilnice, 2

padlo je najemanje tuje delovne sile, ker so stroji prevzeli vsa taka dela.

Zivinoreja je na Idrijsko-Cerklijskem najvažnejša gospodarska panoga z največjimi možnostmi razvoja. Nekatere zadruge in ekonomije so v tem že precej napredovale. Najboljše selekcionirano živino imajo zadruge v Hotedršici in Godovini ter delno v Dolcih in zadrudne ekonomije v Črni vrhu, Ledinah in Kamoniji. Na Cerklijskem sta v gradnji dva velika planšarska hleva na planini Otavnik, ki bosta služila združnikom tega področja. Tu so še zelo velike možnosti za izboljšanje pašnikov na zapadnem kot, zahodnem grebenu Perzina, ki daje najboljšo pasu.

Veliko to bi se lahko napravilo tudi s pomočjo uveljavljene ovčevje po nekaterih predelih bivšega okraja Idrija. Posamezne zadruge in zadrudne ekonomije bi lahko vzdrževale večje črede ovac, ker imajo v ta namen na razpolago prvovrstne pašnike. To vprašanje ostaja še vedno odprto in ga bodo zadruge v bodoče lahko rešile in svojo veliko korist, ne ekonomije imajo skupno nad 1460 hektarjev travnikov in pašnikov. Iz tega je razvidna važnost zivinoreje Kmečke delovne zadruge in zadrudne ekonomije Podlega za krompir, ki se bodo zadrževale v obsegu 1287 hektarjev. S pravih in izkoriščanjem se bo gozdno bogastvo še povečevalo in bodo v slučajno potrebe lahko računali, da jim bodo gozdovi vedno dali potrebni dohodek.

Njiv posejdujejo skupno 234 hektarjev.

V 17 kmetijskih zadrugah je večajenih 5405 članov. Nevskaženih pa je še 160 gospodarstev. Nevskaženih pa je še 3204 članov družin, katerih gospodarji pa so člani združenj. Skladi kmetijskih združenj so 31. XII. 1951 znašali 10.578.198 din. Čistega dobička pa so imele zadruge:

17 kmetijskih združenj je večajenih 5405 članov. Nevskaženih pa je še 160 gospodarstev. Nevskaženih pa je še 3204 članov družin, katerih gospodarji pa so člani združenj. Skladi kmetijskih združenj so 31. XII. 1951 znašali 10.578.198 din. Čistega dobička pa so imele zadruge:

17 kmetijskih združenj je večajenih 5405 članov. Nevskaženih pa je še 160 gospodarstev. Nevskaženih pa je še 3204 članov družin, katerih gospodarji pa so člani združenj. Skladi kmetijskih združenj so 31. XII. 1951 znašali 10.578.198 din. Čistega dobička pa so imele zadruge:

17 kmetijskih združenj je večajenih 5405 članov. Nevskaženih pa je še 160 gospodarstev. Nevskaženih pa je še 3204 članov družin, katerih gospodarji pa so člani združenj. Skladi kmetijskih združenj so 31. XII. 1951 znašali 10.578.198 din. Čistega dobička pa so imele zadruge:

17 kmetijskih združenj je večajenih 5405 članov. Nevskaženih pa je še 160 gospodarstev. Nevskaženih pa je še 3204 članov družin, katerih gospodarji pa so člani združenj. Skladi kmetijskih združenj so 31. XII. 1951 znašali 10.578.198 din. Čistega dobička pa so imele zadruge:

17 kmetijskih združenj je večajenih 5405 članov. Nevskaženih pa je še 160 gospodarstev. Nevskaženih pa je še 3204 članov družin, katerih gospodarji pa so člani združenj. Skladi kmetijskih združenj so 31. XII. 1951 znašali 10.578.198 din. Čistega dobička pa so imele zadruge:

17 kmetijskih združenj je večajenih 5405 članov. Nevskaženih pa je še 160 gospodarstev. Nevskaženih pa je še 3204 članov družin, katerih gospodarji pa so člani združenj. Skladi kmetijskih združenj so 31. XII. 1951 znašali 10.578.198 din. Čistega dobička pa so imele zadruge:

17 kmetijskih združenj je večajenih 5405 članov. Nevskaženih pa je še 160 gospodarstev. Nevskaženih pa je še 3204 članov družin, katerih gospodarji pa so člani združenj. Skladi kmetijskih združenj so 31. XII. 1951 znašali 10.578.198 din. Čistega dobička pa so imele zadruge:

17 kmetijskih združenj je večajenih 5405 članov. Nevskaženih pa je še 160 gospodarstev. Nevskaženih pa je še 3204 članov družin, katerih gospodarji pa so člani združenj. Skladi kmetijskih združenj so 31. XII. 1951 znašali 10.578.198 din. Čistega dobička pa so imele zadruge:

17 kmetijskih združenj je večajenih 5405 članov. Nevskaženih pa je še 160 gospodarstev. Nevskaženih pa je še 3204 članov družin, katerih gospodarji pa so člani združenj. Skladi kmetijskih združenj so 31. XII. 1951 znašali 10.578.198 din. Čistega dobička pa so imele zadruge:

17 kmetijskih združenj je večajenih 5405 članov. Nevskaženih pa je še 160 gospodarstev. Nevskaženih pa je še 3204 članov družin, katerih gospodarji pa so člani združenj. Skladi kmetijskih združenj so 31. XII. 1951 znašali 10.578.198 din. Čistega dobička pa so imele zadruge:

17 kmetijskih združenj je večajenih 5405 članov. Nevskaženih pa je še 160 gospodarstev. Nevskaženih pa je še 3204 članov družin, katerih gospodarji pa so člani združenj. Skladi kmetijskih združenj so 31. XII. 1951 znašali 10.578.198 din. Čistega dobička pa so imele zadruge:

17 kmetijskih združenj je večajenih 5405 članov. Nevskaženih pa je še 160 gospodarstev. Nevskaženih pa je še 3204 članov družin, katerih gospodarji pa so člani združenj. Skladi kmetijskih združenj so 31. XII. 1951 znašali 10.578.198 din. Čistega dobička pa so imele zadruge:

17 kmetijskih združenj je večajenih 5405 članov. Nevskaženih pa je še 160 gospodarstev. Nevskaženih pa je še 3204 članov družin, katerih gospodarji pa so člani združenj. Skladi kmetijskih združenj so 31. XII. 1951 znašali 10.578.198 din. Čistega dobička pa so imele zadruge:

17 kmetijskih združenj je večajenih 5405 članov. Nevskaženih pa je še 160 gospodarstev. Nevskaženih pa je še 3204 članov družin, katerih gospodarji pa so člani združenj. Skladi kmetijskih združenj so 31. XII. 1951 znašali 10.578.198 din. Čistega dobička pa so imele zadruge:

17 kmetijskih združenj je večajenih 5405 članov. Nevskaženih pa je še 160 gospodarstev. Nevskaženih pa je še 3204 članov družin, katerih gospodarji pa so člani združenj. Skladi kmetijskih združenj so 31. XII. 1951 znašali 10.578.198 din. Čistega dobička pa so imele zadruge:

17 kmetijskih združenj je večajenih 5405 članov. Nevskaženih pa je še 160 gospodarstev. Nevskaženih pa je še 3204 članov družin, katerih gospodarji pa so člani združenj. Skladi kmetijskih združenj so 31. XII. 1951 znašali 10.578.198 din. Čistega dobička pa so imele zadruge:

17 kmetijskih združenj je večajenih 5405 članov. Nevskaženih pa je še 160 gospodarstev. Nevskaženih pa je še 3204 članov družin, katerih gospodarji pa so člani združenj. Skladi kmetijskih združenj so 31. XII. 1951 znašali 10.578.198 din. Čistega dobička pa so imele zadruge:

17 kmetijskih združenj je večajenih 5405 članov. Nevskaženih pa je še 160 gospodarstev. Nevskaženih pa je še 3204 članov družin, katerih gospodarji pa so člani združenj. Skladi kmetijskih združenj so 31. XII. 1951 znašali 10.578.198 din. Čistega dobička pa so imele zadruge:

17 kmetijskih združenj je večajenih 5405 članov. Nevskaženih pa je še 160 gospodarstev. Nevskaženih pa je še 3204 članov družin, katerih gospodarji pa so člani združenj. Skladi kmetijskih združenj so 31. XII. 1951 znašali 10.578.198 din. Čistega dobička pa so imele zadruge:

17 kmetijskih združenj je večajenih 5405 članov. Nevskaženih pa je še 160 gospodarstev. Nevskaženih pa je še 3204 članov družin, katerih gospodarji pa so člani združenj. Skladi kmetijskih združenj so 31. XII. 1951 znašali 10.578.198 din. Čistega dobička pa so imele zadruge:

17 kmetijskih združenj je večajenih 5405 članov. Nevskaženih pa je še 160 gospodarstev. Nevskaženih pa je še 3204 članov družin, katerih gospodarji pa so člani združenj. Skladi kmetijskih združenj so 31. XII. 1951 znašali 10.578.198 din. Čistega dobička pa so imele zadruge:

17 kmetijskih združenj je večajenih 5405 članov. Nevskaženih pa je še 160 gospodarstev. Nevskaženih pa je še 3204 članov družin, katerih gospodarji pa so člani združenj. Skladi kmetijskih združenj so 31. XII. 1951 znašali 10.578.198 din. Čistega dobička pa so imele zadruge:

17 kmetijskih združenj je večajenih 5405 članov. Nevskaženih pa je še 160 gospodarstev. Nevskaženih pa je še 3204 članov družin, katerih gospodarji pa so člani združenj. Skladi kmetijskih združenj so 31. XII. 1951 znašali 10.578.198 din. Čistega dobička pa so imele zadruge:

17 kmetijskih združenj je večajenih 5405 članov. Nevskaženih pa je še 160 gospodarstev. Nevskaženih pa je še 3204 članov družin, katerih gospodarji pa so člani združenj. Skladi kmetijskih združenj so 31. XII. 1951 znašali 10.578.198 din. Čistega dobička pa so imele zadruge:

17 kmetijskih združenj je večajenih 5405 članov. Nevskaženih pa je še 160 gospodarstev. Nevskaženih pa je še 3204 članov družin, katerih gospodarji pa so člani združenj. Skladi kmetijskih združenj so 31. XII. 1951 znašali 10.578.198 din. Čistega dobička pa so imele zadruge:

17 kmetijskih združenj je večajenih 5405 članov. Nevskaženih pa je še 160 gospodarstev. Nevskaženih pa je še 3204 članov družin, katerih gospodarji pa so člani združenj. Skladi kmetijskih združenj so 31. XII. 1951 znašali 10.578.198 din. Čistega dobička pa so imele zadruge:

zima naj bi bila vsem sadjarjem v opozorilo, da je treba napraviti več za obnovu poškodovanega drevoja. V tem je dala zadelo kmetijska zadruga v Orelžu, ki je urečila lastno drevesno. Zadruga v Cerknem pa ima že lepo urejen sadovnjak. Sadjarski odseki bi v bodoče prav delali, če bi poskrbeli za vzgojo in čiščenje sadnega drevoja. Kmetijske zadruge v Cerknem, Otaležu in Zakrižu so pred leti začele z gradnjo sadnih sušilnic, ki so ostale nedograjene. Zakaj? Skoda bi bilo, če bi delo ostalo samo polovično, ker bo koristilo vsem članom.

Obrotnih odsekov so imele zadruge v letu 1951, 22 in sicer: 2 kovaške, 4 mizanske, 10 čevljarških, 3 krojaške, 3 sodlarske delavnice in 2 žagi. Poleg tega so imele še 1 msnico, 10 gostinskih obratov in 6 mlečarn.

Gozdarsko-lesnih odsekov so imele zadruge 17, katere so vodili lesni manipulatorji, v nekaterih zadrugah pa predsedniki sami.

Gozdni odseki skrbijo predvsem, da se po planu določeni les poseka in predela ter odpremi. Njihova naloga pa je tudi skrb za posozdovanje in za učenje gozdnih skidiljencev. V letu 1951 so imeli ti lesni odseki v planu sečne lesa vseh vrst za 13.247 kubičnih metrov. Iz gozdnih površin pa so spravili 19.209 kubičnih metrov lesa v vrednosti 37.278.469 dinarjev. Višek od po planu določenega lesa je bil pripravljen v gozdovih in na kamionskih cestah že v prejšnjih letih.

Gozdnih drevesnic zadruge še nimajo. Obstaja pa drevesnica pod imenom okrajnega ljudskega občina iz katere dobivajo zadruge potrebne sadike in sevece za posozdovanje. Pri vseh zadrugah je bil leta 1951 ustanovljen fond za posozdovanje in obnovu gozdov. V ta fond odvaja zadruga 80 odstotkov od vrednosti odkupljenega lesa na panju.

V ZADRUGNISTVU JE NJIHOVA BODOČNOST

Hranilno-kreditni odseki, ki jih je skupno 12, imajo 6.202.659 dinarjev hranilnih vlog. Ti odseki so pokazali že lepe uspehe, toda številni vlagatelji bi bilo lahko še večje, če bi knjigovodje zadruge posvečali več pozornosti tem odsekom. Varnost in zanesljivost je danes ena najvažnejših nalog vsakega državljanca, kar pa pride še vse premočje od izraza. Največ hranilnih vlog imata kreditna odseka kmetijskih združenj v Idriji in Cerknem.

Trgovsko podjetje okrajne zveze kmetijskih združenj je imelo v letu 1951 za 57.794.506 dinarjev prometa. Poleg drugega je to podjetje odkupilo za 1.040.000 din masla, za 1.920.000 din zdravilnih zelišč in za 6.716.506 din lesa.

Povedati moram še, da je bilo v razpravi predloženo za razgovore o raznih odsekih. Od delegatov je eden posebno raz govoril levo trgovini. Naše mnenje pa je, da je treba najprej imeti dobre in veliko pridevkov, ki jih bodo zadrude lahko nudile tujcu. Če teh ni, tudi trgovanje ne gre. Večkrat sem slišal od starih ljudi, da je vola lahko prodati, zrediti pa veliko težje. To velja v polni meri tudi danes in bo veljalo tudi v bodoče.

Zadružniki Idrijsko-Cerklijskega se zavedajo, da razvoj zahteva ureditev združenj z velikim združnim premoženjem. Iz svojih združenj hočejo napraviti nekakša gospodarska združenja, ki bodo pobudnice za ustanavljanje in krepitev združnih posestev. To je zelo zdravno gospodarsko pojmovanje, ki ga je treba samo podpirati, saj bo nedvomno prineslo ljudem, ki so v letih fašistične okupacije trdo izkusili, kaj se pravi biti gospodarsko odvisen bližnjemu gospodarstvu in kapitalu. Poti po kateri so tako odločno zakorakali, jih pelje do gospodarske samostojnosti. Z drugimi besedami: sami bodo razpolagali v vsem, kar bodo prideli, sami prodajali in sami imeli koristi. V združništvu vidijo moč, gospodarsko neodvisnost in dobročinstvo. In prav imajo!

Ogarev

OBISK NA ROJSTNEM DOMU PISATELJA

Franceta Bevka. Baska grapa je tudi meni samemu tista prilivajoča točka, kadar imam na razpolago nekaj dni oddih, da jo vedno rad obiščem. Tako sem napravil tudi to pot, toda z namenom, da nekaj povem bralcem Slovenskega Jadrana o tem kraju.

Baska grapa! Ni ga našega človeka, ki se ne bi z ljubeznijo spominjal te grape. Visoko pod skalovjem Peči je danes prav tako pomlad kot tu ob morju, tudi če je bilo to zimo snežno.

Sončen in gorak pomladni dan. Iz zelenih gozdov Kojece, Koritniške gore in Bukovega vrha odmeva pesje kulkavice, zvižganje kosov in hrščevce zadiranje šoj. Po

»Močnega nisi ne prostorna in stoji le umetnik ni. Boli kot bogata, si uborna, preprosta selska hiša tja.«

Kameno tlakovana pot pelje prav pod hišo. V grapi žubori majhna voda, takoj za hišo je velika skala, pred hišo majhna zelenica s sadnima drevjem.

Kolkov bogastva je prišlo preko persasijskega revnega bajtarskega deljara med naše ljudstvo v letih po prvi svetovni vojni do danes! In še kar naprej raste — skladovnica knjig, ki jih primorski človek

gluboki, visoko v Kojece vzpenjajo se drasti — drči vladajo mladi drvarji debele bukove hlode. Njihov glasni: »Gooo-ruk, gooo-ruke odmeva globoko v dolino in se odbija od Koritniške gore. Pozdravljajo mlače in razreže drvjarje z dobro srečo. Najmlajši pridivi po drči z debelim hodom.

»Ti si pa res hiter in okreten kot večerica,« ga ogovorim.

»Zelo ga pa imajo tudi dekleta najprej mi odgovorijo ostali.«

Dobre volje so, tudi če je delo težko. Mladost in pomlad je v njih in okoli njih.

Stirje globoki ovinki so vezani v grebene Kojece in si sledijo, ko greš po vzcnitju iz Bukovega proti Zakojci.

Malo pred Zakojcem se odcepi od glavne poti strmo klanec levo v dolino.

Bilo je deževno jutro 30. april 1945. Šta za vsemi vogali hiš v Barkovljah, za zidom debele ceste, ki pelje z Trsta na Kontovel in v jarkih, k so jih okupatorji zgradili za obrambo Trsta so ležali delavci — tržaški partizani, premočeni, blatni na po v civilu, na pol v uniformah, odvezeli nemškimi in italijanskimi fašistom v borbah zadnjih treh dni. Na šibko sektorja, ki je imel to jutro svoje položaje nad bejo cesto so prihajali kurirji s poročili, ki so se glasili v glavnem: Nemci so bili preganjeni iz določenega položaja, kvestura je pobegnila v mesto, naša četa je bila v napadu na bunkroju v Barkovljah odbita. Nemci so se potnili iz vse okolice v utrjeni blok v Barkovljah, sovražnik poskuša s silovitim ognjem razbiti naš opeč, komandant I. bataljona je pael ob jurisu na radijsko postajo, ki je bil odbit, jurij je bil

poljubno in izredno hitro barvati Z njim delajo poskuse z moškimi in ženskimi blagom, z nogavicami, odejami in plenčinami. Ni še odločeno kaj bo njegova glavna produkcija ko se bo izkristal industrijsko. Blago iz tega vlakna hrani izlikane črte celo, ko se opere. Zelo hitro se osuši. Odporno je proti kislinam in mlijem. Porabno je za zimske in letne obleke. Pozimi je blago iz tega vlakna toplejše kot iz katerega koli naravnega vlakna.

Silen razmah letalske pošte v Svici

V letu 1951 se je prevoz potnikov z letali povečal za 784 tisoč oseb. Pismeni promet v notranjosti in z inozemstvom se je povečal za oca 10 milijonov pošiljav. Zračna pošta je dostavila 602 milijona časopisov. Tudi paketov so letala raznesla okoli 700 tisoč več kot prejšnje leto. Zračna pošta znatno prispeva k visoki aktivnosti švicarske pošte, ki je izkazala za leto 1951 51 milijonov frankov čistega dobička.

Hladilni tovorni avtomobili

V tovarne avtomobile in priklopnice vozave vdelajo hladilne agregate, ki jih zenejo benecinski motorji s 45 do 55 hp. Tak hladilni stroj vzdržuje temperaturo pri 18 do 20 stopinjah pod ničlo. Izolacija prvoti toplota na stenah in dnu je po pribliki 10 cm debela. Tovorni avtomobil s tako napravavo so pripravljenci za prevajanje poleti kot železnica, ker se z njimi lahko pride prav do vrat skladišča oziroma hladilnic.

Novo vlakno se nima imena. Američan Cyanamid, ki ga je vrgla v svet, ga zračno označuje kot »51 acrylic fibre«. Izdelejo ga v glavnem iz acrylonitrila kakor orlon acrylan in dynel. Prednost pred vsemi temi pa ima v tem, da se da

Ofenziva proti jetiki se nadaljuje z vso silo

V tekmo z Američani so se spustili Nemci in sicer s prav dobrimi izgleidi. V javnosti so stopili z Doljo za njegova neneobtenome, ki sicer stoji na istem temelju kot že zelo razširjeni primofima. Toda Nemci objavio Američanom, da so se posluzili njihovih patentov ob okupaciji v l. 1945. Nemci si lastijo prvinstvo v boju proti jetiki. Iznajditelj je Nobelov nagradjenec Gerhard Dombok. Poskusi z neneobtenome so dobro uspeli, vendar niso še zaključeni. Neneobtenome deluje proti človeškim in živalskim bacilom jetike. V sedanjem stadiju izkušeni trdi Dombok, da imajo ustavlja razmnoževanje tuberkuloze in se še bori za popolno uničenje pojavov in boleznii. Veliko je, ako Dombok pred strokovnjaki svečano zagotavlja, da ima neneobtenome stočkrat večji učinek kot streptomycin.

Zemljiška knjiga v mikrofilmu

V Svici bodo fotografirali v 35 mm mikrofilmu glavne zemljiške knjige občin, da se za vse primere obrani pristava kopija zemljiške knjige. Posneli jih bodo na trideset merskih nezgorljivih trakovih ki zavzemajo le malenkosten prostor za šrembo.

Novo vlakno

Novo vlakno se nima imena. Američan Cyanamid, ki ga je vrgla v svet, ga zračno označuje kot »51 acrylic fibre«. Izdelejo ga v glavnem iz acrylonitrila kakor orlon acrylan in dynel. Prednost pred vsemi temi pa ima v tem, da se da

Novo vlakno

Novo vlakno se nima imena. Američan Cyanamid, ki ga je vrgla v svet, ga zračno označuje kot »51 acrylic fibre«. Izdelejo ga v glavnem iz acrylonitrila kakor orlon acrylan in dynel. Prednost pred vsemi temi pa ima v tem, da se da

Novo vlakno

Novo vlakno se nima imena. Američan Cyanamid, ki ga je vrgla v svet, ga zračno označuje kot »51 acrylic fibre«. Izdelejo ga v glavnem iz acrylonitrila kakor orlon acrylan in dynel. Prednost pred vsemi temi pa ima v tem, da se da

Novo vlakno

Novo vlakno se nima imena. Američan Cyanamid, ki ga je vrgla v svet, ga zračno označuje kot »51 acrylic fibre«. Izdelejo ga v glavnem iz acrylonitrila kakor orlon acrylan in dynel. Prednost pred vsemi temi pa ima v tem, da se da

Novo vlakno

Novo vlakno se nima imena. Američan Cyanamid, ki ga je vrgla v svet, ga zračno označuje kot »51 acrylic fibre«. Izdelejo ga v glavnem iz acrylonitrila kakor orlon acrylan in dynel. Prednost pred vsemi temi pa ima v tem, da se da

Novo vlakno

Novo vlakno se nima imena. Američan Cyanamid, ki ga je vrgla v svet, ga zračno označuje kot »51 acrylic fibre«. Izdelejo ga v glavnem iz acrylonitrila kakor orlon acrylan in dynel. Prednost pred vsemi temi pa ima v tem, da se da

Novo vlakno

Novo vlakno se nima imena. Američan Cyanamid, ki ga je vrgla v svet, ga zračno označuje kot »51 acrylic fibre«. Izdelejo ga v glavnem iz acrylonitrila kakor orlon acrylan in dynel. Prednost pred vsemi temi pa ima v tem, da se da

FRANCETA BEVKA

lino. To je bližnjica, ki pelje do rojstne hiše pisatelja Bevka V dolini se rdečisti stehi dveh gospodarskih posejov kmeta Korenca. Tu si je pod skednjem uredil prostor za namestitev gapla — vilija, da lahko mlati žito tudi, če je vreme deževno.

Se krake ovinek in že sem stal pred preprosto s pločevino pokrito hišico — rojstnim domom našega pisatelja in neutrudnega borca za pravice primorskega ljudstva.

Obsal sem in se spominam na Gregorčičovo »Kmečki hiše:

»Močnega nisi ne prostorna in stoji le umetnik ni. Boli kot bogata, si uborna, preprosta selska hiša tja.«

Kameno tlakovana pot pelje prav pod hišo. V grapi žubori majhna voda, takoj za hišo je velika skala, pred hišo majhna zelenica s sadnima drevjem.

Kolkov bogastva je prišlo preko persasijskega revnega bajtarskega deljara med naše ljudstvo v letih po prvi svetovni vojni do danes! In še kar naprej raste — skladovnica knjig, ki jih primorski človek

gluboki, visoko v Kojece vzpenjajo se drasti — drči vladajo mladi drvarji debele bukove hlode. Njihov glasni: »Gooo-ruk, gooo-ruke odmeva globoko v dolino in se odbija od Koritniške gore. Pozdravljajo mlače in razreže drvjarje z dobro srečo. Najmlajši pridivi po drči z debelim hodom.

»Ti si pa res hiter in okreten kot večerica,« ga ogovorim.

»Zelo ga pa imajo tudi dekleta najprej mi odgovorijo ostali.«

Dobre volje so, tudi če je delo težko. Mladost in pomlad je v njih in okoli njih.

Stirje globoki ovinki so vezani v grebene Kojece in si sledijo, ko greš po vzcnitju iz Bukovega proti Zakojci.

Malo pred Zakojcem se odcepi od glavne poti strmo klanec levo v dolino.

Bilo je deževno jutro 30. april 1945. Šta za vsemi vogali hiš v Barkovljah, za zidom debele ceste, ki pelje z Trsta na Kontovel in v j

Knjiga, ki jo potrebuje vsak Slovenec

Slovarček tujk

(Slovarček tujk, sestavlja prof. Stanko Bunc s sodelovanjem predmetnih aktivov na I. gimnaziji v Kranju, Kranj 1952)

Med zadnjo vojsko in po njej se je slovenski jezik kragro razmahnil. Nova stvarnost nam je prinesla veliko novih pojmov, zlasti nov način življenja. Toda ker z naglim političnim in gospodarskim napredkom nismo mogli sprosti ustvarjati domačih besed za nove pojme, je v naš jezik vdrla množica različnih tujk. Te so se širile in prirušale, se sopolirile velikokrat v napačnih pomen-skih zvezah, ker jih dodobra nismo razumeli. Zato je bila potreba po slovarju, v katerem bi bile poljudno razjasnjene tuje besede in zveze, ki jih dan za dan srečujemo v našem tisku in govoru, zelo velika. Hvaležni smo torej prof. Stanku Buncu in njegovim sodelavcem, da so nam oskrbeli knjigo, ki smo jo željno pričakovali in ki bo tako izobraženemu kot neizobraženemu bralcu za več let lahko zanesljiv vodnik iz zmede sodobnih tujk.

Sestavljanje slovarjev ni lahka stvar, saj zahteva najprej veliko znanja, potem pa tudi skrbnih priprav, natančnosti in vztrajnosti. Sestavljanje tega slovarja so imeli vse to: najprej so se lotili Jezikovnega svetovalca (1951), ki so se dijaki zanj ob izidu kar stekli, potem še drugih šolskih pripomočkov; več let so zbirali gradivo in izpisovali besede ne samo iz domačih in tujih virov (Brađač, Gonar, Slovenski pravopis, nazivni leksikoni in slovarji), temveč tudi iz našega povojnega tiska, zlasti časnikarskega, strokovno imenoslovje pa iz strokovnih del. Z zbiranjem in urejanjem se je ukvarjalo nad ducaat kulturnih delavcev, kar je najlepši dokaz, kako more kolektiv napraviti velike stvari tudi v znanosti, če vodi podjetje sposoben človek. Slovar (Slovarček!) je vreden vse pozornosti. V njem je razloženih nad 14.000 besed in zvez. Pojasnila niso samo prepisi doslej znanih razlag, mansikatera je popolnoma spremenjena, mansikatera močno izpopolnjena. Prednost knjige je v tem, da se skrbno ogiba slovenskim izrazom, ki se kot nadomestki za tujke niso uveljavili, in take besede rajši opiše. Zelo važen in uspešen je Buncov poskus, da zbere ter razloži strokovne izraze iz našega sodobnega političnega in gospodarskega življenja. Prav v tej praktični smeri bo treba nadaljevati, kajti le tako bo mogoče zajeziti poplavo tujk in nezaželene pritepenke zamenjati z domačinkami.

Ob skrbnejšem prebiranju pa se ti vendati pojavi sem pa tja dvom,

ki ga ne moreš pregnati, zbudi se vprašanje, ki mu zaman iščeš odgovorov ali vsaj namigov v knjigi. Prvo vprašanje: kaj so pravzaprav tujke? Ali so to res »besede, ki smo jih v novejši dobi (podčrtal S. S.) z omiko in strokovno izobrazbo sprejeli iz tujih jezikov? Ali so bili to oznake sestavljalci temeljito pretresli in so namenoma uvrstili v stolpce tudi take besede, ki jim tujstva menda ne bi smeli več očitati, postavim alfabet, alga, groš, kafra, potrolej, polenita, pop, raševina? Če pa so tujke te in podobne besede, zakaj potem ne spadajo mednje številne, prav tako iz tujih jezikov izposojene besede od prošta, farja in nesrečnega mežnarja do bajte, klavirja, krompirja in cukra? So mar v knjižnem jeziku to »nedovoljene narečne tujke? Druga misel, s prvo v tesni zvezi, je, kaj so izposojenke. Ali je med tujkami in izposojenkami še vedno tista visoka stena, ki ima na eni strani napis »strog prepovedanec«, na drugi strani pa »vse naše«, »vse dovoljeno«? Vprašanje, ki ga je načel Božo Vodusek leta 1950 v Novem svetu, bi bilo potrebno vestnega razmisleka — Bunc pa se mu je previdno ognil, skrivši se za skrivnostne uvodne stavke. Skoda.

Zdi se, da je v slovarju kljub rešitvi marsikatera beseda odveč, to in ono pa pri pregledovanju brž pogrešiš. Za primer naj navedem nekaj besed z začetnico A, ki sem jih nenačrtno zbral po časnikih in leposlovnih delih in ki jih v knjigi ni: absajdasnik, aderca, adverzativnost, affidavit, ahmedija, ajde, akercat, akov, akšam, akvarijski, altamirski, aluminosen, alumizacija, alvat, amonal, angarija, angurija, aniverzar, aorističen, Arabistan, aranzerstvo, arapin, arcibaševščina, ardil, areiranec, ardurizirati, asker aspra, ašikovanje, ašikovati, atamanec, atlasen, atonalist, avdest, avtokaroserist, avtomatika, avtopulman, avtoritarstvo, avtošportnik. Kljub morebitni izpopolnitvi bi bilo mogoče slovar skrajšati, če bi prirezali razlage, ki se nanašajo na srednješolski pouk materinščine in slovstvene zgodovine. Preveč je kramljenj o tem, kaj so fleksijski, satemski in kentumski jeziki, preveč oznak antitez, metafor in anafor, preveč je govora o različnih -ijah, premalo o tem, kar zahteva povprečno izobraženega Slovenca, nedeljaka.

Nekatere razlage se niso popolnoma posrečile: bonifikacija, bondel, edicija, faktura, fanariot (razlaga z novimi tujkami!), honved, kalorija, pakt, palestina, rafal, rafinerija, sardela itd. En sam primer naj stvar

pojasni: ali naj bonifikacija močvirij slovenim z nagrado, odškodnino ali odmeno? Ne, pač pa z izsuševanjem. Sestavljalci govore v navodilih tudi o križcih, češ da z njimi »znamenovane besede v knjižnem jeziku niso dovoljene«. To potrebno znamenje je malokrat, premalokrat uporabljeno: vzbuna (str. 14), vodohram (224), vlačilec (256). Pri tem pa urednik večkrat ni zapazil da so mu ušli v besedilo izrazi, ki jih Slovenski pravopis prepoveduje ali odsvetuje: snimek (74), faloterija (74), veleumorje (179), fin (196), prefrigan (212) ipd.

Vse te opombe pa so v primeri z obsežnostjo in tehničnjo knjige kaj malenkostne. Pomanjkljivosti se bodo dale v novi izdaji, ki naj bo tiskana na lepšem papirju in bolje opremljena, zlahka odpraviti. Če bo tudi cena malo bolj krščanska, si bo knjigo omislil vsak, ki jo potrebuje — in tedaj bo zares dosegla svoj namen. S. S.

AKADEMSKI SLIKAR HERMAN PEČARIČ BO RAZSTAVLJAL V KOPRU
V nedeljo ob 10. uri dopoldne bo v Ljudskem gledališču v Kopru otvoritev razstave del akademskega slikarja Hermana Pečariča, našega ozjega rojaka. Pečarič bo razstavljal svoje istrske motive. — Razstava bo odprta do 17. tega meseca.

AKADEMIJI ob obletnici ustanovitve OF in ob 1. maju v Tolminu in Postojni

V Tolminu so proslavili 11. obletnico ustanovitve OF s svečano akademijo. Nastopilo je več pevskih zborov ob spremljavi tolminskega orkestra. Referat o zgodovinski vlogi OF je imel sekretar okrajnega odbora OF Ivan Maver.

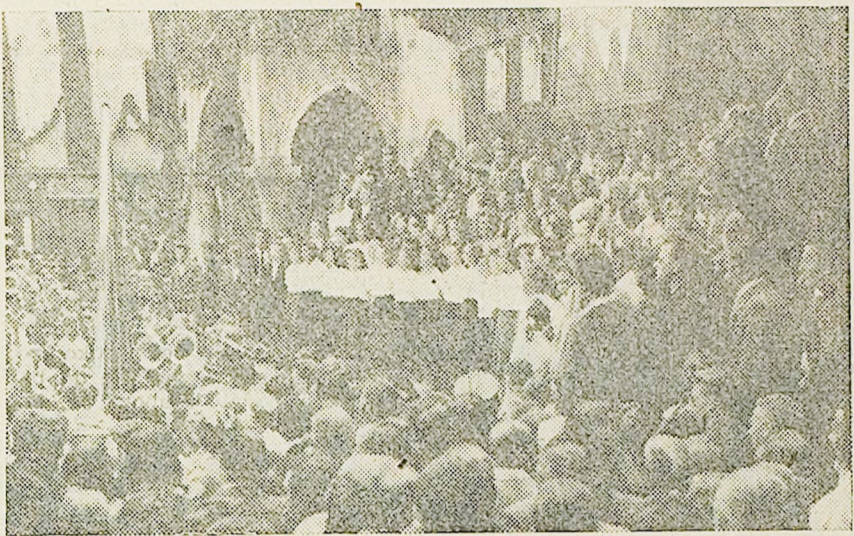
V počastitev dneva 11. obletnice OF je šahovsko društvo v Tolminu organiziralo šahovski dvojbo s šahisti JLA na 81 deskah. Zmagali so šahisti JLA z rezultatom 48:33. RB

Na slavnostni akademiji v počastitev 1. maja v Postojni je govoril tov. Jože Primožič, sekretar okrajnega odbora KPS Postojna. Po govoru je SKUD Postojna izvedel kulturno umetniški program, v ka-

Množični pevski in folklorni nastopi v Kopru ob 27. aprilu in 1. maju

Ob prazniku ustanovitve Osvobodilne fronte in mednarodnem delavskem prazniku 1. maju je bilo v Kopru več pomembnih kulturnih manifestacij, katerim je glede na šte-

marju gre vsekakor priznanje, da je v razmeroma kratkem času dosegel ubranost v tej kopici prekipajočih mladostnih glasov. Mirno lahko trdimo, da imata oba zbora ob pridnem

vrsto nastopajočih in kvaliteto izvajanja vsekakor treba posvetiti nekaj vrstic.

Na predvečer ustanovitve Osvobodilne fronte so bili poslušalci v koprskem ljudskem gledališču prijetno iznenadeni predvsem nad učiteljskim pevskim zborom koprškega okraja in pevskim zborom učiteljskega iz Portoroža, ki sta toplo in prisrčno izvajala vrsto slovenskih narodnih in umetnih pesmi. Dirigentu Srečku Ku-

in vztrajnem delu vse pogoje, da dosežeta kvaliteto, lastno tovrstnim zborom z večjimi izkušnjami in tradicijami. Pohvaliti je treba tudi pionirski in mladinski pevski zbor koprške gimnazije, ki sta kljub delnemu premagovanju začetnih težav, osvojila simpatije poslušalcev. Prisrčnost izvajanja folklornih skupin bo gledalcem še dolgo ostala v spominu, čeprav ne bo odveč pripomba, da bo v prihodnje treba tudi skladnosti mimike in temperamentu posvetiti več pozornosti.

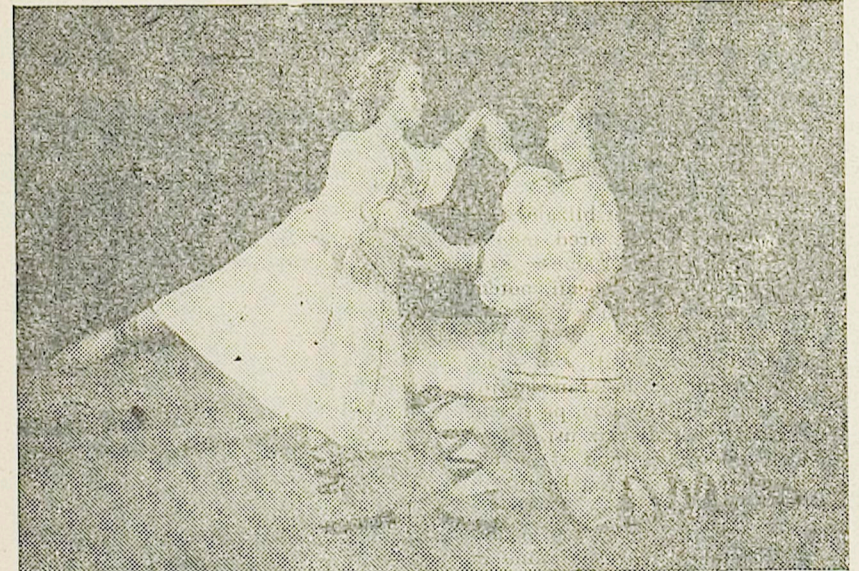
Več tisoč gledalcev je na predvečer 1. maja z zanimanjem sledilo množičnim pevskim in folklornim nastopom na Titovem trgu v Kopru. Nastopilo je 260 pevcev iz Kopra in drugih krajev Istrskega okrožja ob spremljavi godbe JLA iz Portoroža in pod vodstvom dirigenta Mirana Hasla, ki so zapeli Gohčevi pesmi »Mladi bataljoni« in »Pesem delavca Matevčičeve« Pesma slobodice. Gledalci so z odobravanjem sprejeli za ključno kolo iz »Ero iz onega sveta«, ki ga je izvajala folklorna skupina baletne šole iz Kopra in panske narodne plesne v izvajanju folklorne skupine prosvetnega društva »Branik« iz Šmarje.

Ponovitev takih in podobnih nastopov bo nedvomno mnogo pripomogla k razvoju in napredku naše nacionalne kulture v Slovenski Istri, ki je bila toliko let zatirana po fašističnih zavojevalcih. L. O.

Otvoritev razstave baletne šole v Kopru

V sredo je bila v prostorih Ljudskega gledališča v Kopru odprta prva razstava koprške baletne šole, kateri je prisostvoval tudi koman-

nosti in grafikoni dela in razvoja šole. Koprška baletna šola je imela od svoje ustanovitve že nad 100 na-

damt. Vojaške uprave JLA polkovnik Miloš Stamatović ter predstavniki političnega in kulturnega življenja Istrskega okrožja. Na razstavi je več sto fotografij, ki prikazujejo razne nastope skupinskih in individualnih točk koprške baletne šole, vse od ustanovitve v decembru 1949. Na razstavi so tudi kostumi nastopajočih, razna literaturna s področja baletne umet-

stopov v okrožju in izven njega. Trenutno ima 41 goščenec, od tega 33 Slovencev in 18 Italijanov. Eden glavnih namenov šole je, poleg vzbujanja kadra za koprsko gledališče čim bolj pomagati pri razvoju in dvigu kvalitete folklornih skupin na vasi. Baletna šola vodita Vuka in Slavko Hiti. Razstava bo odprta do 9. t. m.

IZ SPOMINOV NAŠEGA IGRALCA V. BRATINE

Uganka mi je bil učitelj, ki si je med poukom puščal kri; da, vzel je čašo vode, sedel za kateder, si napravil v zapetju nekako zarezo ali kaj in pustil, da mu je kri kapljala v vodo. Učenci smo debelo gledali in stmelili. Potem je navadno malo zadremal, mi pa smo ostali čisto mirni od začudenja, komaj šepetali in težko čakali, da se bo zbudil, ker nam je znal tako lepo razlagati privedopisje s slikami ali pa fiziko s pomočjo instrumentov. Imeli smo ga zelo radi.

Mož, ki je znal v meni zbuditi smisel za risanje, je bil doma s Štajerskega. Vedno je zabavljajl čez Kranjce, češ, da ne vedo, kaj je dobro. Ali vedo na primer, kaj so purani? Seve, vi, Idrjčani, s svojimi žlikrofi! Prav, saj so dobri, imenitni, veličastni, če hočete, ampak ne z vašo »bakalco«, temveč s puranovo pečenko in čašo rizlinga! In se je tako od srca zamejal, da je potegnul vse za seboj in je razred odstavil od krohota. Potem je ves svetel in sijajno razpeložen v trenutku igranje narisal na tablo procesijo gurancov in visokih topolov, dakarka, štajersko-prekmursko pokrajino. Pa tudi velike geometrične like je risal na tablo brez ravnila. Kaklo ved bi bil dosegel tako izurjenost v risanju!

Eri njegovem pouku petja je bilo kakor na svetbi. Ni tistega tipkanja po klavirju: tink tink tink, marveč jasno sproščeno petje. »Ne pojte kakor pri litanijah, ne spakujte se,« je prigovarjal, »pojte kakor fantje, z občutkom, veselo, da vse pokakuje, žalostno, da ti stisne

srece, prešerno, da kar podivjaš od navdušenja! No, dajmo:

Na planincih sončce sije...« In smo zapeli, da je kar vrel iz nas in je bilo vse ožarjeno od sonca.

»Ste videli? Sedaj smo res bili na planincih. Tako je prav!« nas je pohvalil. Zdi se mi, da je v svojem poučevanju precej prehitelval tedanje metode in tudi žel uspehe.

Poleg rednega pouka smo imeli še prostovoljne ure za risanje, rezljanje, knjigoveštvo, kartonažo in celo mizarstvo. Kdor je bil le malo marljiv in količkaj spreten, je dobil tu tako praktično podlago, da si je iz vsake teh strok naredil doma vse, kar je potreboval.

S tako popotnico sem odhajal hlačezen vsem (Božič, Levstik, Sabec, Vogelnik, Novak), ki so se trudili z manoj — v življenje.

Komaj sem dobro prijel za plug in sekirjo, plane v svet presenetljiva vest: V Idrji bodo odprli realko!

Oče me pokliče: »Bi šel?« Spričo spremembi, ki so med tem nastale doma, mi odločitev ni bila več tako težka. »Bi,« sem dejal. »Toda ne vem, če bi šlo. Predolgo sem že doma.«

»Pripravi se! Ponovi peti razred!« Vstopil sem. Znova se je začela fizika, geometrija, analiza, subjekt in predikat brez konca in kraja... Ko smo bili v največjem razmahu, tik pred izpitom, črešči vame kakor z jasnega. Nekdo me je bil zatožil: »Bratna je večraj pri litanijah spovedoval sošolce in sošolke. Zlezel je v spovednico in spovedoval!« Kateder me pritisne ob steno, ka-

ko in kaj. Stisnem zobe, molčim.

»Molčiš? Tudi prav, še rad boš govoril. Po končani uri boš šel z menoj v peti razred k dekletom — klečati!«

Mislil sem, da me bo zadela kap. Nisem več vedel, kaj se godi z menoj. Nekaj mi je sesalo možgane. Vročina mi je hotela razmešiti glavo, mrz me je stresal. Kričal bi, a nisem mogel. Planiti sem hotel skozi vrata.

Tedaj nekdo naglo potrka, v sobo vstopi šolski vodja. Brez ceremonij prebere pismo, v katerem želi trgovsko podjetje v Cerknem dobrega učenca iz petega razreda. Kdor se odloči, mora iti takoj. »Jaz grem,« butne iz mene.

»Ti se vendar pripravljaj za realko.«

»Jaz grem,« ponovim z vso silo, da me ne bi kdo prehitel.

»Dobro, pojdi vprašat očeta!« In že me ni bilo več. Kakor bi me izstrelil, sem bil na cesti. Tako sem se izrgal vampirju, ki mi je hotel zsesati možgane. Ko sem se malo pomiril, sem stopil pred očeta. »Tako in tako je, Grem.«

Oče osupne, me gleda od vrha do tal in šele čez dolgo reče, kakor da slutiti nekaj globljega, a neče grebati: »Torej si se odločil? Si dobro premislil?«

»Sem,« odgovorim naglo, da se ne bi začeli spet razgovori.

»To je velika stvar!« reče oče tako resno, da me je kar spreletelo. »Prav, tudi trgovina ni slaba reč. trgovina ima zlate stebre«, pravijo. Pa srečo na pot!«

In moje življenje je krenilo v novo smar, na pot v daljni svet...

ZAKLAD SIERRRE MADRE

STRAŽNIK

Čez reko so tu potovale milijarde dolarjev. Ne v bankovcih, ne v zlatu, da, niti ne v čekih. Te milijarde so potovale tu čez v kratkih zapiskih, ki so jih nosili s sabo ljudje, ki so se vozili — a ne zmeraj — v posebnih čolnih; zapisani so bili ti zapiski v malih priročnih knjižicah včasih celo samo na koščku papirja. V našem stoletju se dajo namreč bogastva in vrednosti izražati v zapiskih in v zapisih tudi prenašati po svetu.

Ob pol enajstih je naposled prispel tovorni splav, naložen s sodi, zaboji in vrečami. Na njem se je pripeljalo na to stran precej indijanskih mož in žensk, ki so bili vsi obloženi z jerbasi, ki so v njih nosili na trg poljske sadeže ali prostirane, torbice iz liča, kokoši, ribe, jajca, sir, cvetice ali male koze.

Barber in Dobbs sta vstopila, vendar pa je pretekla cela ura, preden je splav odpeljal na drugo stran. Voznja je trajala dolgo, splav je plaval po reki daleč navzdol, preden je prispel k pristanišču. Daleč po reki navzgor je bila zasidrana ladja poleg ladje, ki so čakale na olje, da bi ga odpeljale čez ocean.

Na drugi strani reke je bil promet prav tako živahen kakor na tisti strani, kjer je ležalo mesto. Pa ne samo po reki navzdol, tudi skoraj prav do izliva reke so bile zasidrane ladje.

Nekoliko proč od obrežja, že na gričih so stali ogromni kotli, do vrha napolnjeni z dragocnim oljem. Po mnogostevnih cevih se je pretakalo olje iz kotlov k rečnemu obrežju. Tu so ga potem črpali skozi cevi iz jeklene žice v kotle na ladjah. Če je olje prispelo ali če je bila ladja napolnjena, je razvila rdečo svarilno zastavo. Kajti iz surovega kamenega olja se je tvoril plin in neprevidno ravnanje z ognjem bi moglo povzročiti požar na ladji.

Množice prekupčevalcev s sadjem, papagaji, mačkami, tigrovimi in levjimi kožami, bivolovimi rogovi, z malimi palačami in katedralami, ki so bile umetniško sezidane iz školjk, so se potikale tod okoli in so ponujale blago mornarjem. Če kdo ni mogel prodati za denar, je sprejel v zameno tudi kako drugo stvar: obleko, dežni plašč, usujen kovčeg ali sploh vsako stvar, ki je bila kaj vredna.

Čistilnice so izpuhvale oblake dima in plina. Ta plin se je vsesal v pljuča in grlo, kjer je zbadal kakor s tankimi šivankami. Potem so ljudje pokasljevali in kadar je zanesel veter pline tja proti mestu, je se vse prebivalstvo počutilo kakor v strupeni peči. Tiste, ki temu niso bili vajeni, in novince je obšlo tedaj posebno občutje. Zmeraj so se prijemali za grlo ali pa so poskušali kihati ali sopsti in se niso zavedali, kaj je temu vzrok. Mnogim izmed novincev se je zdelo, kakor da bi morali umreti, tako strupen je bil zbadajoči občutek v grlu in pljučih.

Toda vajenim se ni zdelo vse to nič posebnega. Dokler je žgal zbadajoči strupeni plin po mestu, je teklo zlato po ulicah in življenje se je zdelo rožnato, pa najsi si ga ogledoval s te ali one plati.

Tu so bili saluni, drug poleg drugega. Vsi so živeli od mornarjev. Najboljši gostje so bili ameriški mornarji. Kajti slednji niso dobili v svoji domovini ne piva ne vina ne žganja. Ti so se tu pošteno odškodovali za vse, kar so doma zamudili, in so se tako napili, da so zopet mogli nekaj časa vzdržati v svoji ruhi, topoumni deželi. Vajeni so bili visokim cenam za vtilotapljeno žganje. In tu, kjer so bile cene navadne, se jim je zdelo, da viskij in pivo sploh nič ne staneta, zdelo se jim je, da ju dobivajo zastoj. Tako je dolar za dolarjem poromal v kantine in bare. In nekaj hiš dalje so bile lepe dame, ki so jim odvzele ostanek denarja. Toda mornarji se niso čutili nikoli opeharičene. Čutili so se srečne in vsakogar, ki bi jim s prepovedjo ali zakoni odvzel pijačo in lepe dame, bi prekleli s tisočimi kletvami. Potrebovali niso nikakega varuha. In najvišje cenijo mornarji tisto mornariško komisijo, ki se briga samo za to, da dobi čisto posteljo in suh, topel prostor, kjer morejo brati časnik. Kdor hrepeni po cerkvi, bo zmeraj našel cerkev; zato je pa ni treba prinašati mornarjem h kosilu ali pa v spalnico; na ta način jim namreč ognusijo še tisto malo vere, ki jim jo je pustila sola. Mornarji in jetniki sodijo k tistemu sloju, ki ga vsaki smatra za najboljši plen in ki ga skušajo napolniti z vero do vrha. Toda tako siljenje k preobjednosti ni bilo še nikoli dobro. In ker to ni dobro in povzroča prav obratno, kakor je bil namen, zato skušajo mornarju in jetniku natovoriti še več vere.

Jetnik v ječi in tisti mornar na suhem, ki je zapravlil že ves denar, sodita k najboljšim obiskovalcem cerkve. Seveda bi oba bolj cenila kako filmsko predstavo, toda te ne dobita zastoj.

Barber je rekel: »Pravkar je poldne, pravzaprav bi mogla splezati na kako ladjo. Mogoče dobiva tam kosilo.«

»Ta ni slaba,« je odvrnil Dobbs. »Kvečjemu naju lahko vržejo zopet dol, to je vse.«

Zagledala sta dva moža z golimi laktmi, ki sta stala poleg trgovca s sadjem. Barber je stopil, naravnost k njima in rekel: »S katere ladje pa sta?«

»Z Norman Bridge, Zakaj?«

»Ali ste že jedli?« je vprašal Barber.

»Ne, pravkar greva.«

»Ali bi dobila tudi mlačno koso?« je vprašal Barber.

»Kar z nama stopita. Naši so šli v mesto. Mnogo bo preostalo.«

Ko sta Dobbs in Barber čez uro zapustila ladjo, sta komaj hodila, tako sta se najedla. Sedla sta k neki steni, da bi najprej nekaj časa prebavljala. Potem pa sta postala vznemirjena: hotela sta vendar še dalje in za noč sta morala dobiti prenočišče.

»Po dveh potih lahko greva,« je rekel Barber. »Greda lahko tu po glavni poti, tako ostaneva zmeraj ob laguni. Mislim pa, da ta pot ni dobra. Kajti po tej poti hodijo vsi. Prenosišča ob njej so vsa prenapolnjena potepuhov. Dela tudi ne dobiš, ker hodi tod dovolj ljudi.«

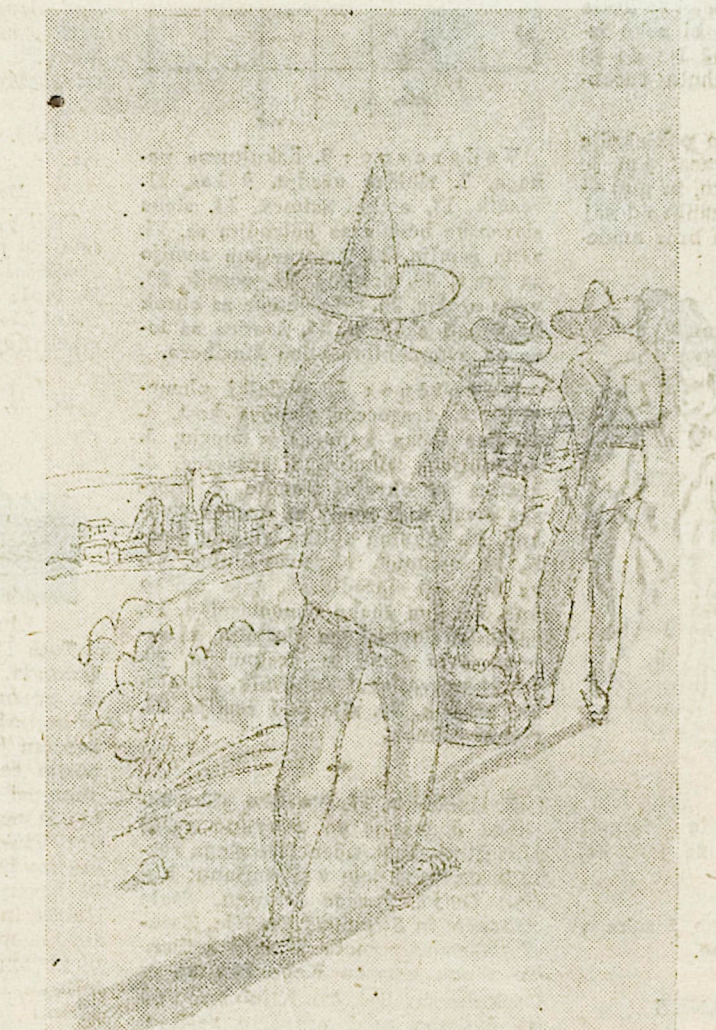
»Potem pa nama sploh ni treba na ono stran, če je tam tako brezupno,« je rekel Dobbs nejevoljno.

»Brezupno? Težje niso izreke,« se je branil Barber. »Samo

tu na glavni prometni poti ne bova nič našla, preveč jih hodi po njej. Mislim, da je boljše, da zavijeva po drugi poti. Tam bova našla več polj, ki so popolnoma neznan, ki leže vstran od velikih cest. Tam bova še najlaže našla kako delo. Najprej bova odšla sedaj od reki navzgor in zavila nato na levo in čez pol ure bova že v Villi Cuauthemoc.«

»Torej pa stopiva, če menite, da je ona pot boljša,« je rekel Dobbs.

Vsa pot je bila olje, nič drugega kakor olje. Na levi na višinah so stali tanki, razpostavljeni kakor vojaki. Na desni

je bila reka. Kmalu ni bilo več ladij in tudi ob rečnem obrežju ni bilo ljudi. Toda voda je bila na debelo prevlečena z oljem, bregova sta bika na debelo pokrita z oljem in vsi predmeti, ki sta jih reka ali pa plima vrgli na breg, so bili prevlečeni s trdoživim črnim oljem. Pot, ki sta po njej hodila, je bila na mnogih krajih močvirnata od gostega olja, ki je teklo iz počenihi cevi ali pa krmjalo iz zemlje. Olje in nič drugega kakor olje, kamorkoli si se ozrl. Celo nebo je bilo pokrito z oljem. Debeli črni oblaki, ki jih je veter zanašal od čistilnic, so prinašali oljnate pline.

Sledili so nato griči, ki so bili prijaznejši. Tamkaj so stale lesene stanovanjske hiše za inženirje in uradnike. Tu so stanovali lepo in na zračnem in, ker niso živeli v mestnem življenju, so ga morali nadomeščati z gramofoni in radio-aparati. Kajti vračati se zvečer iz mesta semkaj, je bilo precej nerodno, a tudi varno ni bilo. Mnogo sodrge so je potepalo tod, ki je prežala na priložnost in ni življenje drugih posebno visoko cenila.

Villa Cuauthemoc je pravo staro mesto, pravadno indijansko mesto, ki je že stalo, še preden so prispeli Spanci. Je bolj zdravo kakor novo mesto in leži ob obrežju velikega jezera, ki je bogato na ribah, racah in gosch. Naravna pitna voda je v starem mestu boljša kakor pa v novem mestu. Toda novo mesto je daleč in hitro prekosilo staro. Kajti novo mesto leži tik ob oceanu in ob reki, po kateri morejo tudi največji oceanski erjaki pripluti prav do glavnega kolodvora; tu so bolj varni pred najhujšim viharjem kakor, če bi ležali v kopanju. V novem mestu komaj še govore o starem. Tisoči, desetstisoči izmed prebivalstva novega mesta niti ne vedo, da leži onstran reke, pol ure v notranjost prvotno mesto. Toda obe mesti, mati in hči, se zmeraj bolj odmikata. Novo mesto, ki mu je sto let in šteje dvesto tisoč prebivalcev in ki vlada v njem stalno pomanjkanje stanovanj, leži v državi Tamaulipas, medtem ko leži staro mesto v državi Vera Cruz. Staro mesto postaja zmeraj bolj kmetiško, novo mesto pa rase v svetovno mesto, čigar ime je znano tudi v najoddaljenejših zakotjih sveta.

Oba potnika sta zelo hitela, ker sta hotela še daleč priti; komaj sta ob koncu mesta, ki je ležalo nasproti lagune, prispela na pot, ki je peljala na griče, sta zagledala nekega Indijanca, ki je čepel ob poti. Indijance je bil oblečen v dobre hlače, v čisto, modro srjoco, imel je visok koničast slammik in sandale. Pred njim na tleh je ležala velika torba iz kčja, napolnjena z njegovo lastnino.

Nista se zmenila za moža in sta šla hitro dalje. Čez nekaj časa se je Dobbs obrnil in rekel: »Čujte, kaj pa hoče Indijance, zmeraj je za nama.«

Barber se je ozrl in rekel: »Zdi se tak«. Sedaj se je ustavil in se dela, kakor bi iskal nekaj v grmičju.«

Na obeh straneh se je razprostiralo neprodorno grmičevje. Šla sta dalje, ko pa sta se ozrla, sta videla, da jima Indijance sledi. Zdelo se je, da gre celo hitreje, da bi se jima približal.

Barber je vprašal: »Ali je imel revolver?«

»Ga nisem videl,« je menil Dobbs.

»Jaz tudi ne. Vprašam vas samo, da bi zvedel, ali ste mogoče vi kaj videli. Zdi se, da ni ropar.«

»Tako gotovo to ni,« je rekel čez nekaj časa Dobbs, ko se je znova ozrl in videl, da jima Indijance sledi. »Mogoče je roparski vohun, ki naju mora opazovati. Če si bova pripravila prenočišče, naju bo napadel ali pa pridejo njegovi tovariši.«

»Neprijetno,« je odvrnil Barber. »Saj pa tudi ne nosiva nikjer zapisanega, da imava vsak komaj pezo. In če bi nosila kaj takega zapisanega, bi nam ne verjeli in bi naju šele tedaj prav napadli, ker bi menili, da imava mnogo denarja. Sierr pa sta dve pezi za te ljudi že celo premoženje. Imava pa tudi čevlje, hlače, vsak po eno strajco in po en klobuk. To je vse vrednost.«

Korakala sta dalje. Zmeraj, kadar sta se ozrla, sta videla, da jima Indijance sledi; sedaj je bil oddaljen komaj še petnajst korakov. Če sta obstala, je tudi Indijance obstal. Začela sta postajati vznemirjena. Pot ju je oblihl.

RADIO JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

SPORED od 10. do 17. maja

Sobota, 10. maja 1952: 14.00: Iz glasbene bisize R. Straussa; 14.35: Slovenske narodne; 18.15: Politični pregled; 18.30: Slovenski samospevi; 19.00: Posvetni okrog; 21.00: Domači zvoki, vmes ob 21.30: Od sobote do sobote. **Nedelja, 11. maja:** 8.30: Za naše kmetovalce; 9.00: Mladinska oddaja; V pomladi življenja; 13.45: Glasba po željah; 17.00: Vesela nedelja v glasbi; 17.50: Z mikrofonom med našim ljudstvom; 18.15: Spor na poročila. **Ponedeljek, 12. maja:** 14.35: Slovenske narodne; 19.00: Prijubljene melodije, vmes ob 18.15: jezikovni pogovori; 19.00: Uganite, kaj igramo; 21.00: Slušna igra; 22.00: Simfonična glasba, **Torek, 13. maja:** 14.00: Igra orkester JLA iz Portoroža; 14.35: Poje kvintet »Niko Stritofa; 18.10: Kulturni razgledi; 19.00: Igra violinist Igor Ozim; 20.00: Gaetano Donizetti: Lucia di Lammermoor, opera v treh dejanjih; 22.00: Revija plesnih orkestrrov. **Sreda, 14. maja:** 11.15: Mladinska oddaja; V pomladi življenja; 14.00: Anton Foerster: Fantazija iz opere »Gorenjski slavček; 14.35: Igra orkester JLA iz Portoroža, pojeta Svetislav Petrovič in Milorad Kostić; 18.15: Iz tiska zamejskih Slovencev; 19.00: A. Daudet: Pisma iz mojega mlina; 21.00: Poje zbor slovenske filharmonije. **Četrtek, 15. maja:** 14.00: Baletna glasba, 17.45: Iz zgodovine naše narodne revolucije; 18.00: Snske narodne pesmi; 19.00: Igor Stravinski: Svadba. **Petek, 16. maja:** 11.15: Solska ura, 14.00: Skladbe Skrbjabin in Debussy-ja; 14.35: Slovenske narodne

pesmi ob harmoniki; 18.15: Zdravje in dom; 18.25: Jugoslovanske pesmi in plesi; 19.00: Literarni obzornik.

ŠAH

Razbitje kmečke falange

Beli: Kg2, De3, Ta2, Ta5, Ld1, Sf3, b3, c4, d5, e4, f5, g4, h5.

Črni: Kf6, Db7, Tb6, Tc8, Ld7, Sc7, e6, e5, d6, e5, e7, g5, h6.

Pozicija, ki jo vidimo na diagramu, je na oko zaprta in črni kralj se počuti za svojimi kmeti kolikor toliko varnega. Varnost črnega kralja pa je samo navidezna, kajti beli se je odločil, da mu bo z žrtvami figur prišel do živoga.

1. Ta5 : e5! d6 : e5, (črni je prisiljen vzeti trdnjavo, kajti po izgubi kmeta ne bi imel v končni obliki izgledov več) 2. Sf3 : e5! Sc7 : b5 (sedaj seveda ne sme vzeti konja ker sledi forsirani mat in steer 2. ... K: e5, 3. Dc3+, 3. 3. ... Kd6, 4. e5 mat, ali 3. ... Kf4, 4. Tf2+, K: e4, 5. Le2 mat).

3. e4:b5, Kf6:e5, 4. De3 — e3+, Ke5 — d6, (4. ... K:e4 vodi k matu) 5. Dc3 — g3+ e7 — e5, 6. f5:e6+, Kd6 — e7, 7. e6:d7 in črni se vda, ker ne more preprečiti napredovanja prostega kmeta.

V domu rudarskih učencev v Idriji so končali šahovsko prvenstvo za leto 1952, katerega se je udeležilo 29 učencev. V finalu je zmagal Jože Podobnik z 12 in pol točkami, pred Antonom Kristanom z 11 in pol točkami. Peto kategorijo je doseglo 10 učencev.

Objave in oglasi

KAROLINA VATOVEC, roj. 21. septembra 1883, stanujoča v Kalizbug-Bonini št. 59, sem izgubila v Kopru v trgovini pri Boninu denarnico s 7000 din in dokumenti (osebna izkaznica, invalidska izkaznica in drugi). Najditelja prosim, da mi dokumente vrne na moj naslov, v nasprotnem primeru jih proglašam za neveljavne.

ZDROŽENJE GOSTINSKIH PODJETIJ ZA OKRAJ POSTOJNA

Želi ob 1. maju vsem svojim članom obilo uspeha, gostom pa še dalje priporočila obisk lokalov, posebno

Jamsko restavracijo v Postojni
Mestno kavarno in restavracijo
Hotela Javornik z novo urejenim vrhom in hoteliščam ter drugih lokalov po ostalih krajih okraja.

KAJ JE VAŽNEJŠE

Kaj je važnejše: mir in ljubezen v hiši ali zadoščenje, da je naša obveljala?

... zdravje, ali zadovoljitev nečimrnosti?

... skromna breskrbnost, ali razkošje in kup dolgov?

... veseli in zdravi otroci, ali brezhibno stanovanje?

Skoda, da se večkrat ne vprašamo: »Kaj je važnejše?« In če bi si na to vedno pravilno odgovorili, bi bilo manj preprirov in skrbi in več sreče in zadovoljnosti.

Prav stmeti moramo, kako malo-kdaj znajo ločiti ljudje bistveno od nebitnega. Premislek pride navadno šele tedaj, ko je že prepozno. »Ali je bilo to sploh vredno?« si potem mislimo. »Jaz sem seveda prodrila s svojo voljo in zmaga. Toda kaj imam od tega? Clovek, ki mi je najbolj važen in ljub, se mi odmika in je užaljen. Ali se bo vrnil, ali si bova spet dobra?«

Neštevilna so potem vprašanja ki nas mučijo, s tesnobnim občutkom preživljamo puste in dolgočasne dneve po grdem prepri. Slednjič navadno le oba, mož in žena spoznata, da je mir srca in doma važnejši kakor predmet prepira. Spravimo se in smo veseli. Toda čez nekaj dni ali tednav se povod ponovi in le malo jih je, ki jih je prejšnji dogodek naučil, da je treba to, kar je življenjsko važno, više ceniti kakor male razlike v mnenju.

Vsakdo ve, da je zdravje ena največjih dobrin. Ampak v praksi se čisto ne ravnamo po tej izkušnosti. Šele ko zbolimo, se spame-tujemo. Ali bi ne bilo pametno, da bi se v mrzlem vremenu bolj toplo oblekli? Ali ne bi ravnali pametne-je, če se ne bi pridružili družbi, ki gre na dolge in nagorne izlete in bi si raje pošteno priznali, da za to še nismo dovolj izveščani?

Cesto si delamo skrbi z nepotrebnimi izdatki. Dohodki nam zado-stujejo ravno za skromno opremo stanovanja, pa se hočemo pokazati

pred znanci in kupimo vse naj-dražje in najbolj razkošno. Kupimo vse mogoče nepotrebne reči, ki nas trenutno zamikajo in ki jih vidimo po izložbah. Saj ne stane veliko, si mislimo, toda tu deset dinarjev, tam dvajset, tako se množi in potem včasih nimamo za najpotrebnejše.

Bistveno ločiti od nebitnega je znak modrosti. Tudi pametne žen-ske ne pomislijo vedno pravočasno kaj je bolj važno in kaj manj. Všeč jim je, da je stanovanje »kakor škaticca«, tako da ga zmeraj lahko vidijo oči tujih kritičnih obiskoval-cev, kakor pa domače udobje. Otroci se ne smejo igrati, mož ne sme kaditi.

Kaj je važnejše? Tudi v nasprot-nem smislu se moramo vprašati Tako je včasih lahko vztrajanje pri tem, kar trdimo, važnejše kakor le-na popustljivost. Če je kdo bolan, ali če smo zakasnili in nas doma v skrbeh pričakujejo, je avto važ-nejši kakor mali prigranek. In ka-dar gre predvsem za to, da koga razveselimo, ne smemo gledati na vsako paro. Če je gospodinja zde-lana in boleha, je njeno zdravje važnejše kakor igra otrok in z njo v zvezi nered in delo.

Zato se moramo navaditi, da se bomo pri vsakem meznatem ali važnem povodu vprašali: Kaj je važnejše?

Kako peremo volnena oblačila

Mnogo je gospodinj, ki ne znajo prati volnenih predmetov in vedno tarnajo o slabi volni, ki se je bodisi stisnila, bodisi pretegnila. Vsem ta-kim nevšečnostim se lahko izognemo, če se poslužujemo teh-le navodil:

Dobro pralno milo raztopimo v mrzli vodi (pol kilograma na dva litra vode), tenu dodamo še 15 gr amonijaka in 15 gr terpentina. Vse sku-paj postavimo na štedilnik, da postane

ne mlačno, nato namočimo volnene predmete in jih pustimo namočene 5 minut. Po preteku petih minut nara-ho predmete v rokah malo mencaj-mo. To ponovimo trikrat. Nato spe-remo dobro v veliki količini vode, ki ima isto temperaturo kot prejšnja in smo ji dodali na vsak liter žlico ki-sa. Volne nikdar ne ovijamo. Najbo-lje je, da jo za nekaj časa zavijamo v frotirko, da popije največjo vlago, nato jo položimo na drugo brisačo, ki je položena na desko ali pa le-penko, na kateri smo pred pranjem točno zaznamovali obris volnena predmeta. Volneni predmet pritrdimo z buckami po obrisih na podlago in sušilo v zmerni temperaturi, a nik-dar pri peči ali štedilniku. Vse bele volnene predmete ne sušimo na son-cu, ker sicer porumene. Če se pa ta-ko pripeti, dodamo pri pranju 1 od-stotek vodikovega peroksida.

Ali veste odkod imajo svoje ime?

Francoski stavbenik Francois Mansart je prvi začel izkoriščati podstrešni prostor hiše za prebiva-nje. Po njem se imenuje podstrešna sobica mansarda.

Senčne slike, silhuete, so dobile ime po francoskem finančnem mi-nistru de Silhouettu, ki je živel v dobi Ludovika XIV.

Posebna ženska torbica, ki se več-krat pojavi v modi, se imenuje pom-padura. Svoje ime je dobila po zna-miti francoski lepotici markizji de Pompadour, ljubici kraja Ludovika XV.

Ameriko je odkril pravzaprav Krištof Kolumb, ime pa je dobila po italijanskem pomorščaku in po-topiscu Amerigu Vespucciju.

Giljotina ima svoje ime po fran-coskem zdravniku Jos. Ign. Guilloti-nu, ki je v dobi francoske revolucije zagovarjal njeno uporabo.

Saksofon se imenuje po svojem izumitelju Adolfu Saxu.

Eifflov stolp v Parizu je postavil francoski inženir Aleksander Gu-stav Eiffel za svetovno razstavo le-ta 1889. Po njem se tudi tako ime-nuje.

Dieslov motor je izumil inženir Rudolf Diesel.

Topli sončni dnevi nas vabijo v na-ravo! Praktična kombinirana obleka je najbolj prikladni oblačilni ko-mad. Ko se pri hoji razgrejemo, no-simo samo krilo in bluzo. Pri po-čitku ali hladnejši sapici nosimo še telovnik ali jopico.

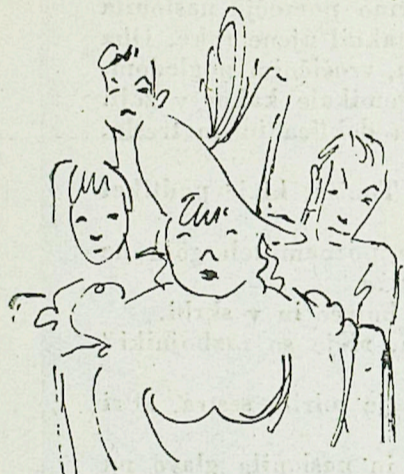
OKRAJNA OBRTNA ZBORNICA POSTOJNA

želi ob 1. maju 1952 vsem svojim članom polno uspehov pri bodoči dejavnosti, odjemalcem in strankam pa priporoča še nadalje svoje usluge in izdelke.

Kmetijska delovna zadruga Predjama pri Postojni

želi ob 1. maju vsem svojim članom, obilo uspeha in zadovoljstva pri nadaljenem delu, odjemalcem pa priporoča svoje poljedelske pridelke.

Vedenje v sliki

V kinu in gledališču ne misli samo nase, ampak tudi na tiste, ki so za teboj!

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK OŠPICE

V Slovenski Istri jim pravijo ra-bad. Italijanski izraz morbilli prihaja iz latinskega morbilli in po-meni majhno bolezen. Ošpice pri-zadenejo v glavnem res majhne otroke, vendar niso niti za njih, niti za starše majhna in neznatna bolezen. Premalo je znano, da po-kopljejo predvsem pozne posledice ošpic več otrok, kakor škrlatinka in davica skupaj.

Ošpice so izredno kužna in pri nas skoraj obvezna bolezen. Kdor jih še ni prebolel, jih bo dobil ob prvem neposrednem stiku z bol-nikom. Nasprotno oboli za davico in za škrlatinko k sreči le majhen odstotek ogroženih otrok. Dočim po-zna sodobna medicina proti davici in proti škrlatinki odlična zdravila — serum in penicilin, od katerih je pomenilo vsako revolucionarno medicinsko odkritje, ne poznamo proti ošpicam nobenega posebnega zdravila.

S tem, da oslabijo organizem iz-redno močno in neusmiljeno, pri-pravljajo ošpice pot vsem drugim boleznim, predvsem tuberkulozi. Ošpice izbruhnejo točno 14 dni po okuženju, nenadoma in v glavnem

vedno enako, njihove posledice pa se razvijajo počasi in zelo različno. Za preprečevanje poznih posledic je najvažnejša nega. Nega med boleznijo in nega in pravilna pre-hrana po navidez že prestani bo-lezni. Prvega se zavedajo starši od nekdanj. Morda so prav zaradi tega splošno razširjene nekatere grobe napake pri negi bolnih otrok z ošpicami.

V Bosni pravijo: »Kod krzamka treba topliti« (Krzamak je turška beseda in pomeni ošpice). V mostar-ski kotlini, najbolj vročem kraju v Jugoslaviji sem doživel sredi avgu-sta, ko je pressegala dnevna tem-peratura dan za dnem 40° v senci, da so zaprli starši otroka zaradi ošpic pod zakurjen štedilnik in ga strazili v tem domačem peklu, dok-ler ni omedlel. Zavedel se je znova na oslu, po poti k zdravniku, oziro-ma na svežem zraku.

Sredi Kopra primeri pregrevanja bolnih otrok niso redki. V Istri trdi-jo, da otrok z ošpicami ne sme biti na zraku. Ali je prav, da zapirajo bolniku okna in oknice (škure), ta-ko da ga zdravnik sredi jasnega majskega dne s pomočjo umetne luči in pod težkimi odejami komaj najde? (Konec prihodnjič)

Športne zanimivosti

V Ljubljani je bila tekma za svetovno prvenstvo v rokometu

Ceprav je bila rokometu podobna igra znana že starim Rimljanom, so začeli moderni rokomet igrati šele leta 1919. v Nemčiji. Leta 1928. so osnovali tudi Mednarodno rokomet-no zvezo (International Handball Federation). V Jugoslaviji smo za-čeli s tem športom šele leta 1932 v Zagrebu, vendar je ostalo vse sku-paj le bolj pri začetku.

Po osvoboditvi se je rokomet hi-tro širil tudi po manjših podežel-skih mestih naših ljudskih republik Organizirali so republiška in zvezna tekmovanja za moške in ženske. La-ni se je udeležilo državnega prven-stva v rokometu 12 moških ekip in 5 ženskih. Naša državna rokometna reprezentanca je zabeležila tudi prvi večji mednarodni uspeh, ko je v Liègeu premagala belgijsko re-prezentanco s 23:8. Po osvoboditvi je naša reprezentanca odigrala 6 tekem, od teh je 4 izgubila, dve pa je odločila v svojo korist. Glede na to, da je rokomet pri nas še zelo mlad šport in da nam na tem pod-ročju primanjkuje še mnogo izku-šenj, smo lahko z dosedanjimi re-zultati kolikor toliko zadovoljni. Potrebno pa bo še mnogo truda, da se bo ta lepa in fair igra še bolj razširila med množice.

Nad 6000 gledalcev se je zbralo v nedeljo na stadionu Odrada, kjer so bili priča dramatični borbi med na-šo in saarsko reprezentanco za vstop v finale svetovnega prven-stva v rokometu. Tekma je bila ti-pično prvenstvena, borbeno in hi-tra. Sreča je bila bolj naklonjena reprezentanci Saara, ki je zmagala s 15:13, čeprav je naša reprezen-tanca 12 minut pred koncem tekme vodila z 12:9. Namesto, da bi v tem trenutku naši igralci čim dalj časa skušali zadržati žogo v svojih ro-kah, so poskušali neuspešno napade proti nasprotnikovim vratom. Vsak

tak napad je pomenil izgubo žoge nasprotniku pa je dal možnost, da je s hitrimi protinapadi dosegel gol za golom.

Igralci Saara so pokazali nekoliko boljšo tehniko in taktiko in njihova zmaga je zaslužena. Poraz naše reprezentance gre predvsem na račun slabe tehnike in pomanjkanja rutine. Kljub vsemu je bila tekma odlična propaganda za nadaljnji raz-voj rokometu v Ljubljani in v Slo-veniji, naši reprezentanci pa je pri-nesla nove bogate izkušnje.

Na mednarodnem kolesarskem prvenstvu Zuericha je zmagal Svi-car Koblet, ki je 250 km dolgo pro-go prevozil v času 6,53:25. V močni mednarodni konkurenci je Koblet prišel na cilj 1 minuto in 25 sekund pred drugimi tekmovalci.

USPEHI POMORSKO-BRODARSKEGA DRUŠTVA V SOLKANU

Člani pomorsko-brodarskega dru-štva v Solkanu so do 27. aprila zgradili cesto do Soče in zravnali teren za gradnjo čolnarne. Pri tem so opravili nad 1.000 prostovoljnih delovnih ur.

Ob Prvem maju so sodelovali v sprevedu s petimi kajaki lastnega izdelka, ki ne zaostajajo mnogo za inozemskimi. Sklenili so, da bodo proslavili 60-letnico rojstva maršala Tita z rečno štafeto po Soči do zna-menitega Solkanskega mostu. Od tu bodo poslali brzojavko do Save kjer jo bodo sprejeli savski veslači in nadaljevali z njo pot v Beograd. Začetek štafete bo na Soči pri Ko-baridu pod Vozbenim gričem, kjer so prvi partizani napadli fašistično postojanko in zaplenili prvo strojni-co v teh krajih.

Med letom bodo imeli člani dru-štva več društvenih in meddruštve-

nih tekmovanj na deroči vodi. Naj-boljši kajakaši se bodo udeležili tu-di republiških in zveznih tekmo-vanj.

POMLADANSKI KROS V IDRJI

Pretekli teden je TD Partizan v Idriji organiziral pomladanski kros, ki je po številu udeležencev prese-gel vse dosedanje. Največ tekmo-valcev je poslala vajeniška šola, dobro je bila zastopana tudi rudar-ska šola, razmeroma najslabše pa gimnazija. V osmih skupinah je teklo 318 tekmovalcev. Prvaki sku-pin so bili Ivan Rijavec, Marijan Breclj, Marta Pivk, Olga Boneš Ivanka Plešnar, Pavel Troha, Jože Podobnik in med člani Renat Skarabot. L. S.

Na plavalnem tekmovanju v Beo-gradu je članica dubrovniškega Juga Eša Ligorio postavila nov državni rekord na 200 m hrbtno Progo je preplavala v času 2:49,9. Na sliki: desno Ligorio, levo So-botiničič (Zagreb).

Krvavi jezdeci

FRANCE BEVK

Toniš se je spomnil Izborovih besed: »Vzemi si ženo!« Zal mu je bilo, da ni rajši našel čee, do kolen pogreznjene v močvaro. Kako človeški glas je imela ta srna, ko je jokala v svoji stiski! Na srno in na ženo je mislil, ko se je vračal domov...

Bilo je o kresu. Sonce je pripekalo in žgalo, a noči so bile soparne. Toniš je stopil med skale, zakuril ogenj, pekel meso in kupal močnato juho. Iz gozda so se oglašale živali, čuki in sove, lisice in risi; med drevjem, po jasih in lazih, med praprotjo in malinjem so letale kresnice.

Skozi kroge dreves so gledale zvezde; tu pa tam je skozi svetlobo ognja hušknila senca. Toniš se je prestrašil; pomislil je na strahove, na strašne prikazni, mrsavica ga je spreletela po životu. Pomiril se je in objemal z eno roko kozico, ki ga je vzljubila, da je letala za njim kot pes, z drugo pa je držal leseno kuhaličo in mešal v loncu, v katerem se je kuhalo zdrobljeno žito; žvrkljalo je in vrelo, duh po prižganem je silil v nosnice.

Vešča je silila v ogenj. Bila je velika, z debelimi, temno progastimi perotnicami. Obletavala je plamen, odletavala in se mu znova približevala, se osmodila, padla na tla, se dvignila v počevnem letu, zakaj ena perot ji je bila ožgana, in krožila okrog lizajočih jezikov.

»Vešča,« je dejal Toniš prijazno, kakor da svari človeka. »Ne hodi blizu ognja! Pogubila se boš, vešča; plamen-lizavec vse-požiravec te bo požrl!«

Vešča se ni zmenila za plamen ne za vročino; planila je v sredo ognja; padla med polena in zgorela.

»Vidiš,« je dejal, »zažgala si se...«

Pri tem pa se je Tonišu zazdelo, da je nekaj hrustnilo v gozdu. Izbor ni videl že več dni. V lepih dneh je redno izginil za delj časa; ni vedel, kam hodi.

Ali je žival? Volk ali medved? Morda je katera ovca ušla iz staje in lomasti po gozdu. Kozica je dvignila glavo, prisluhnila in zameketala.

»Pst!« je dejal Toniš. »Bodi tiho in ne blekeči, Sovra, da slišim, če je zver, ki bi te rada imela za večerjo.«

Dvignil se je in bilo ga je strah, da so se mu tresle noge. Položil

je še nekaj subljadi na ogenj, da so novi plameni živeje razsvetlili okolico, in stopil od kresa. Videl je senco, ki je hušknila izza nekega drevesa in zatonila za drugim. Ta senca ni bila podobna živali, kvečjemu medvediču na dveh nogah. A noge so bile tanke, pretanke za medveda.

Toniš se je opogumil in stopil za drevo, za katero je izginila senca. Komaj se je približal deblu, je črna postava, ki je stala za njim, ko puščica zletela mimo ognja in izginila v mraku med drevjem na drugi strani jase.

Bila je ženska. Ob tem spoznanju je bil Toniš kot odrevenel. Za hip ni vedel, kaj naj stori. Ko se je zavedel, je planil med debela in začel iskati. »Pridi, kdor si!« je klical. »Ne boj se me! Ne bo ti hudega! Pridi k mojemu ognju, k močniku, ki ga kuham, k mesu, ki se mi praži!« Iskal je, a nikogar ni našel.

Posluhnil je, a je slišal le svoj dih. Izmučen je iskal dalje. Bil je obupan in je znova postal, ko je tik sebe zaslišal neko hlipanje. Ozrl se je; zagledal je čepečo postavo, ki bi je ne bil ločil od brinovega grma, če bi ne začela presunljivo ihteti. Približal se ji je in jo zgrabil, a ona se ga je otepala. Zmagal jo je in prenesel k ognju.

Bila je deklica. Položil jo je kraj plamena, da se je naslonila na deblo bližnje bukve. Zdaj se ni več branila, le solze so ji vrele iz oči. Bila je vitka, nekoliko suhotna; lasje so ji bili črni, oči temne, usta sladka in lica bela; oblečena je bila v lahkotno oblečko; noge je imela ranjene, roke vse izpraskane, preko čela se ji je vlekla brazgotina.

Toniš ni vedel, kaj naj reče. Klečal je ob ognju, jo gledal in čakal, da se pomiri. Kozica je pristopicala k nji, jo povohala z gobčkom in legla k njenim nogam.

Takrat je nekaj hrustnilo za Toniševim hrbtom. Ko se je ozrl, je zagledal novo čudo. Druga deklica je plaha stala v svetlobi ognja, ki je padala nanjo; a si ni upala naprej. Toniš je strmel.

Deklica, ki je sedela na tleh, je spoznala svojo sestro, planila k nji in se ji obesila okrog vratu: »Urška! O, Urška! Beživa, beživa!« A ni mogla več bežati, zgrudila se je na tla. Sestra se je je oklenila, a ta se ni ganila; šepetala ji je, kakor da jo tolaži in pomirja: »Anica, Anica!«

Urškin obraz je bil pegav, zdrav, a ne lep. Telo ji je bilo kljub mladosti zajetno, skozi raztrgano obleko se je kazala golota. Bila je opraskana po rokah, nogah in vratu.

Toniš še zmeraj ni vedel, kaj naj reče, kaj naj stori. Polagoma se je ovedel in zinil: »Ne bojta se, nisem razbojnik!« To je deklici pomirilo. Verjeli sta mu in se ga nista več bali.

Črnolaska se je zopet dvignila in se s sestrično pomočjo naslonila na deblo. Toniš ji je dal vode, pri tem se je dotaknil njene roke. Oba je spreletelo. Anica je Toniša pogledala z dolgim, vročičnim pogledom, nato je znova zaprla oči, le ustnice so se ji premikale kakor v žeji.

»Anica, ali si bolna?« je vzkliknila pegasta deklica in jo tresla. Ta je odprla oči in se medlo nasmehnila.

»Urška!« je dahnila. »Urška!« Pogledala je Toniša, ki je podtikal ogenj k loncu: »Kje smo? Kdo si ti?«

»Toniš sem. Kje pa sem, sam ne vem; ne poznam teh gora ne dolin ne voda. Ubežnik sem. Kako sta zašli sem?«

»Ali ni tu razbojnikov?« je vprašala Urška boječe in v skrbi.

»Razbojniki!« se je Anica znova vznemirila. »Kje so razbojniki? O, beživa, beživa!«

»Saj tu ni razbojnikov, saj sva ubežali,« jo je mirila sestra. »Pri dobrih ljudeh sva, pri ognju se grejeva.«

Anica se je znova pomirila. Zaprla je oči in naslonila glavo na deblo; zdelo se je, da je začumela.

Toniš se je nagnil do Urške in vprašal tiho, da ne bi zdramil speče: »Odkod sta?«

»Iz samote,« je dejala Urška.

Bolj natančno ni vedela povedati. Komaj za ime podružnične cerkve je vedela, Toniš nikoli ni slišal o nji. Vsa druga imena so bila njemu neznana imena studencev, potokov, bregov, gozdâ, v tistem ozkem krogu njene domačije, ki jo je obdajal gozd in še nekaj drugih samotnih hiš in gora, ki se dviga v ozadju.

»Kako se imenuje tista gora?« je vprašal Toniš.

»Blegaš,« je odgovorila Urška.

»Blegaš,« je ponovil Toniš in si je priznal, da nikoli ni slišal o taki gori. »Toniš sem,« je dejal, »sin Florjana iz Modreje pri Tolminu. Ali si slišala kdaj o Tolminu?«

»Zdi se mi,« je premislila Urška, »da sem slišala o Tolmincih. Ti pa so daleč daleč...«

»Niso tako daleč,« je dejal Toniš. »Koliko dni sta hodili?«

In deklica je štelâ, kolikokrat sta prenočili na mahu, v listju, v grmovju, v kaki drevesni rogovili, ko je ena spala, a druga strážila, in je naštelâ kakih deset dni, a ni bila prepričana, če jih je res deset, ali jih je več ali manj.

Toniš je odstavil lonce s kuhanim močnikom, da se je hladil ob skali, gledal v zasnečen Aničin obraz, ki je zdaj pa zdaj podrhteval v mrzličnem spanju, in vprašal še bolj s pritajenim glasom ko prej:

»Kaj se je zgodilo? Kako sta prišli sem?«

Urška je pogledala v sestro, kakor da se boji, da se ta ne prebudi. Nato je nagnila glavo in ob spomenu začela pretakati solze. Sele ko se je pomirila, je začela pripovedovati s pritajenim glasom in v pretrganih stavkih o razbojnikih, ki so bili že drugič napadli njihovo hišo in ubili prvič očeta, drugič pa mater. Deklici so hoteli odpeljati, oni dve pa sta zbežali daleč proč od gore rodne hiše, proč od krvave zarje požara, po gozdu, čez vode, čez strmine in prepade in sta pribežali v ta kraj, a bi bežali še, se...